

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Institut mezioborových studií Brno

Domácí násilí a konflikty v rodině

z hlediska práce Policie ČR

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:

doc. Ing. Antonín Řehoř, CSc.

Vypracoval:

Michal Jungwirt

Brno 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Domácí násilí a konflikty v rodině z hlediska práce Policie ČR zpracoval samostatně a použil jsem literaturu uvedenou v seznamu použitých pramenů a literatury, která je součástí této bakalářské práce.

Elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné.

Brno 28. 10. 2012

.....

Michal Jungwirt

Poděkování

Děkuji panu doc. Ing. Antonínu Řehořovi, CSc. a paní kpt. Mgr. Dittě Pokorné za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytli při zpracování mé bakalářské práce.

Michal Jungwirt

OBSAH

ÚVOD	2
1. DOMÁCÍ NÁSILÍ	4
1.1 DEFINICE DOMÁCÍHO NÁSILÍ	4
1.2 FORMY DOMÁCÍHO NÁSILÍ	8
1.3 ZNAKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	10
1.4 PŘÍČINY DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	12
2. DALŠÍ KONFLIKTY V RODINĚ	15
3. SUBJEKTY DOMÁCÍHO NÁSILÍ	19
3.1 NÁSILNÉ OSOBY	19
3.2 OSOBY OHROŽENÉ DOMÁCÍM NÁSILÍM	24
4. DOMÁCÍ NÁSILÍ A APLIKACE INSTITUTU VYKÁZÁNÍ.....	33
4.1 INSTITUT VYKÁZÁNÍ.....	34
4.2 PODMÍNKY VYKÁZÁNÍ	36
4.3 POSTUP POLICIE PO OZNÁMENÍ INCIDENTU	38
4.4 POSTUP PŘI VYKÁZÁNÍ.....	40
4.5 POSTUP VE ZVLÁŠTNÍCH PŘÍPADECH	43
4.6 ČINNOSTI PO PŘÍJEZDU Z MÍSTA VYKÁZÁNÍ.....	44
5. PRÁVNÍ ÚPRAVA OCHRANY PŘED DOMÁCÍM NÁSILÍM.....	47
6. ŠKOLENÍ POLICISTŮ V SOUVISLOSTI S DOMÁCÍM NÁSILÍM....	49
7. DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ K DANÉ PROBLEMATICE.....	54
7.1 CÍL A HYPOTÉZY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ	54
7.2 METODA A PROVEDENÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ.....	56
7.3 VYHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ, KONFRONTACE S HYPOTÉZAMI. 57	
7.4 ZHODNOCENÍ PRAKTICKÉ ČÁSTI.....	70
ZÁVĚR	71
RESUMÉ.....	73
ANOTACE.....	75
SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ	76
SEZNAM TABULEK, GRAFŮ A OBRÁZKŮ	78
SEZNAM PŘÍLOH.....	79

ÚVOD

Při studování odborné literatury k tomuto tématu mě zaujal výrok německého kriminologa H. J. Schneidera „**Domácí násilí je nejrozšířenější formou násilí vůbec, přičemž je současně formou nejméně kontrolovanou a co do své frekvence a závažnosti nejvíce podceňovanou.**“

V posledních letech se čím dál více setkáváme s projevy domácího násilí a různých jiných konfliktů v rodině. Domácí násilí jako typ konfliktů v rodině se v poslední době stalo velmi rozšířené, diskutované a aktuální téma. Téma domácí násilí a konflikty v rodině z hlediska práce Policie České republiky jsem si vybral z důvodu, že jako policista můžu osvětlit jednotlivé kroky a činnosti při řešení případů domácího násilí a konfliktů v rodině.

Cílem mé práce je popsat, co je domácí násilí, charakterizovat jeho znaky, protože znalost a uvědomění si těchto znaků je nezbytná pro jeho rozpoznání pro práci policistů v místě řešení konfliktů v rodině a dále popis problémů ve spojitosti s aplikací institutu vykázání.

Teoretická část bakalářské práce se skládá z šesti kapitol – domácí násilí, dalších konfliktů v rodině, subjekty domácího násilí, domácí násilí a aplikace institutu vykázání, právní úprava ochrany před domácím násilím, školení problematiky zákroků v souvislosti s domácím násilím.

První kapitola se zabývá domácím násilím tím, že popisuje základní znaky a formy domácího násilí.

Druhá kapitola je věnována dalším konfliktům v rodině, jež nejsou charakterizovány jako domácí násilí.

Třetí kapitola popisuje jednotlivé subjekty domácího násilí a to jak násilné osoby, tak osoby ohrožené domácím násilím.

Čtvrtá kapitola je zaměřena na aplikaci institutu vykázání, popisem podmínek, které vedou k užití vykázání. Dále je popsán postup Policie ČR při oznámení incidentu a postup při vykázání a také činnosti Policie ČR návratu z místa vykázání.

Pátá kapitola se zabývá právní úpravou ochrany před domácím násilím, zejména zákonu č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím.

Šestá kapitola je věnována školení policistů a jejich činností v souvislosti s domácím násilím, jako je např. komunikace s účastníky domácího násilí, postupy na místě incidentu, získávání informací o situaci na místě incidentu.

Praktická část je zaměřena na zjištění, zda se policisté při službě setkávají s řešením domácího násilí, zda se častěji jedná o případy domácího násilí či konflikty občanského soužití. V případě, že jsou policisté vysláni na místo incidentu, zdali jsou jim dány dostatečné informace o místě incidentu, aktérech incidentu, o stavu ohrožené osoby, dětí, o trestní minulosti a předchozích incidentech. Na způsob chování násilné i ohrožené osoby. Zda dochází při výjezdech k domácímu násilí často k použití donucovacích prostředků, dále zdali je ze strany Policie ČR u incidentů domácího násilí využito opatření k zajištění osoby dle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, či umístění osob do záchytné stanice. Dále se v praktické části zabývám tím, je-li zpracování incidentu se znaky domácího násilí dostatečně zajištěno v informačním systému Policie ČR, a zjišťuji, co je pro policisty při řešení domácího násilí nejnáročnější.

Výsledky mého zkoumání (cíleně zaměřený dotazník) budou také následovně předloženy metodičce Krajského ředitelství policie Zlínského kraje pro problematiku domácího násilí k získání poznatků a zpětné vazby, které zajisté povedou k případnému doplnění školení policistů v souvislosti s domácím násilím, kterým musí projít každý policista, protože policista, který není proškolen s problematikou domácího násilí, nesmí aplikovat institut vykázání.

TEORETICKÁ ČÁST

1. DOMÁCÍ NÁSILÍ

Domácí násilí je jevem, který jako společnost nesmíme tolerovat, trpět ani přehlížet.

„Rodinné vztahy tvoří významnou součást našeho života. Vztahy mezi manželi, rodiči či sourozenci zdaleka nejsou vždy lásky plné a uspokojující – někdy spíše naopak. Mnohdy má soužití v rodině jen pramálo společného s idealizovanými obrázky z kýčovitých televizních reklam. Rodina může být také zdrojem obrovského napětí, přivádět lidi k zoufalství nebo je naplňovat značnou úzkostí a pocitem viny.“¹ Výše uvedené poukazuje zejména na to, že prostředí, od kterého čekáme zejména podporu, zázemí a ochranu, může být i prostředím, ve kterém k násilí dochází daleko častěji než někde na ulici.

Násilí v rodině se vyskytuje bez ohledu na jakékoli sociální, ekonomické, geografické, rasové či věkové odlišnosti jejich členů.

Diskutováním a informováním společnosti o násilí mezi členy rodiny, přestává převládat názor, že domácí násilí je určitým soukromým problémem rodiny, do kterého by se nemělo zakročovat a že se v žádném případě nejedná o omluvitelné jednání. Domácí násilí není v žádném případě soukromou záležitostí, proto je plně odůvodněna legitimnost zásahu ze strany státu.

1.1 DEFINICE DOMÁCÍHO NÁSILÍ

„Definice pojmů domácí násilí existuje bezpočet, což dokazuje, že v české i cizojazyčné literatuře panuje ohledně tohoto pojmu značná terminologická nejednotnost. Jak uvádí Voňková (2004), sousloví domácí násilí (domestic violence) je užíváno především v anglicky psané literatuře a je jím myšleno násilí v partnerských vztazích.“

V České republice bývá částí odborné veřejnosti a drtivou většinou veřejnosti laické domácí násilí chápáno spíše v širším slova smyslu a bývá jím myšleno v podstatě

¹ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. a kol. *Domácí násilí*. Praha: Portál, 2011. s. 7

totéž, co definovala Rada Evropy v roce 1985 jako násilí v rodině: „Násilné chování v rodině zahrnuje jakýkoliv čin, nebo opomenutí, spáchané v rámci rodiny některým z jejích členů, které podkopávají život, tělesnou nebo duševní integritu, nebo svobodu jiného člena stejné rodiny, nebo vážně poškozují rozvoj jeho osobnosti“ (in Voňková, 2004).²

Bednářová et. al. (2006) uvádějí, že se „domácím násilím zpravidla označuje týrání a násilné jednání, odehrávající se mezi osobami blízkými žijícími spolu ve společném bytě nebo domě, kdy jedna násilná osoba získává a udržuje nad druhou moc a kontrolu. Jedná se o fyzické i slovní útoky, tělesné týrání, omezování osobní svobody, vydírání, sexuální zneužívání, výhrůžky apod. Toto chování vyvolává trvalý strach oběti ze svého trýznitele, což umožňuje násilníkovi udržovat nad obětí neomezené mocenské postavení a donutit ji, aby se podřídila jeho vůli. Kontrolu veškerého života oběti uplatňuje násilník jako svůj samozřejmý nárok.“³

„Domácím násilím se rozumí opakované násilné jednání nebo opakované vyhrožování násilným jednáním, v důsledku kterého dochází nebo hrozí, že dojde k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti, mezi osobami, které jsou či byly spolu v intimním, rodinném či jiném obdobném vztahu a žijí ve společně obývaném bytě nebo domě. V rámci domácího násilí lze jednoznačně identifikovat násilnou i ohroženou osobu, proti níž takové útoky směřují.“⁴

Při srovnání uvedených definic je zřejmá jejich podobnost, ze které vyplývá, že domácí násilí je charakterizováno jako násilné jednání, kterým dochází k útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti a to v bytě či v domě, ve kterém společně žijí násilná osoba i osoba násilím ohrožená.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že jednotná definice pro domácí násilí neexistuje. Označení tohoto násilí jako „domácí“ se používá proto, že toto násilí

² BEDNÁŘOVÁ, Z., et. al. *DOMÁCÍNÁSILÍ Zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám.*, Praha: Acorus s. 6

³ BEDNÁŘOVÁ, Z., et. al. *DOMÁCÍNÁSILÍ Zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám.*, Praha: Acorus s. 6

⁴ STRÍLKOVÁ Patricie, FRYŠTÁK Marek, *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*, Ostrava: KEY Publishing, 2009, s. 13

se odehrává ve společné domácnosti, za tzv. zavřenými dveřmi. Toto je také jeden z důvodů, proč se jedná o násilí skryté a velmi těžko odhalitelné.

V případě domácího násilí můžeme tedy říci, že se jedná o jakoukoli vědomou činnost, formu ztráty respektu a úcty k blízké osobě, která má podobu fyzického, psychického sexuálního, ekonomického útoku s cílem získat nad osobou ohroženou násilím určitou převahu, kontrolu a moc. Jedná se o opakované násilí, které se postupem času stává součástí vztahu mezi osobou násilnou a osobou násilím ohroženou. K domácímu násilí nejčastěji dochází ve vztahu manžel/manželka, druh/družka, děti/rodiče, vnuk/prarodiče.

Co nejpřesnější vymezení pojmu domácího násilí je mimo jiné také důležité pro rozeznání běžné hádky, manželské rozepře, výměny názorů či „italské domácnosti“ od skutečného domácího násilí.

Identifikace domácího násilí je důležitá i pro zakročujícího policistu, jelikož ten, aby mohl užít následně institutu vykázání, který má ochranný charakter, tak je na druhé straně spjat s rizikem nespravedlivého rozhodnutí a zásahu do práv vykázané osoby na místě zákroku. Domácí násilí identifikujeme podle jeho znaků, kterým bude věnována další z kapitol bakalářské práce.

Případy domácího násilí nebývají jednorázovým aktem, může se jevit jako nepředvídatelné, ale ve skutečnosti má určitý typický vzorec, jedná se o etapy, které mají v drtivé většině případů shodný cyklus a dle odborníků zabývající se tímto problémem jde o určitý „začarovaný kruh“ a koloběh činností a situací, které se neustále opakují.

„První projevy domácího násilí bývají nenápadné a můžeme říci, že většina obětí nedokáže přesně určit, co bylo tím prvním spouštěcím mechanismem a kdy vlastně násilí ve vztahu začalo.“⁵

⁵ STRÍLKOVÁ Patricie, FRYŠTÁK Marek, *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*, Ostrava: KEY Publishing, 2009, s. 16

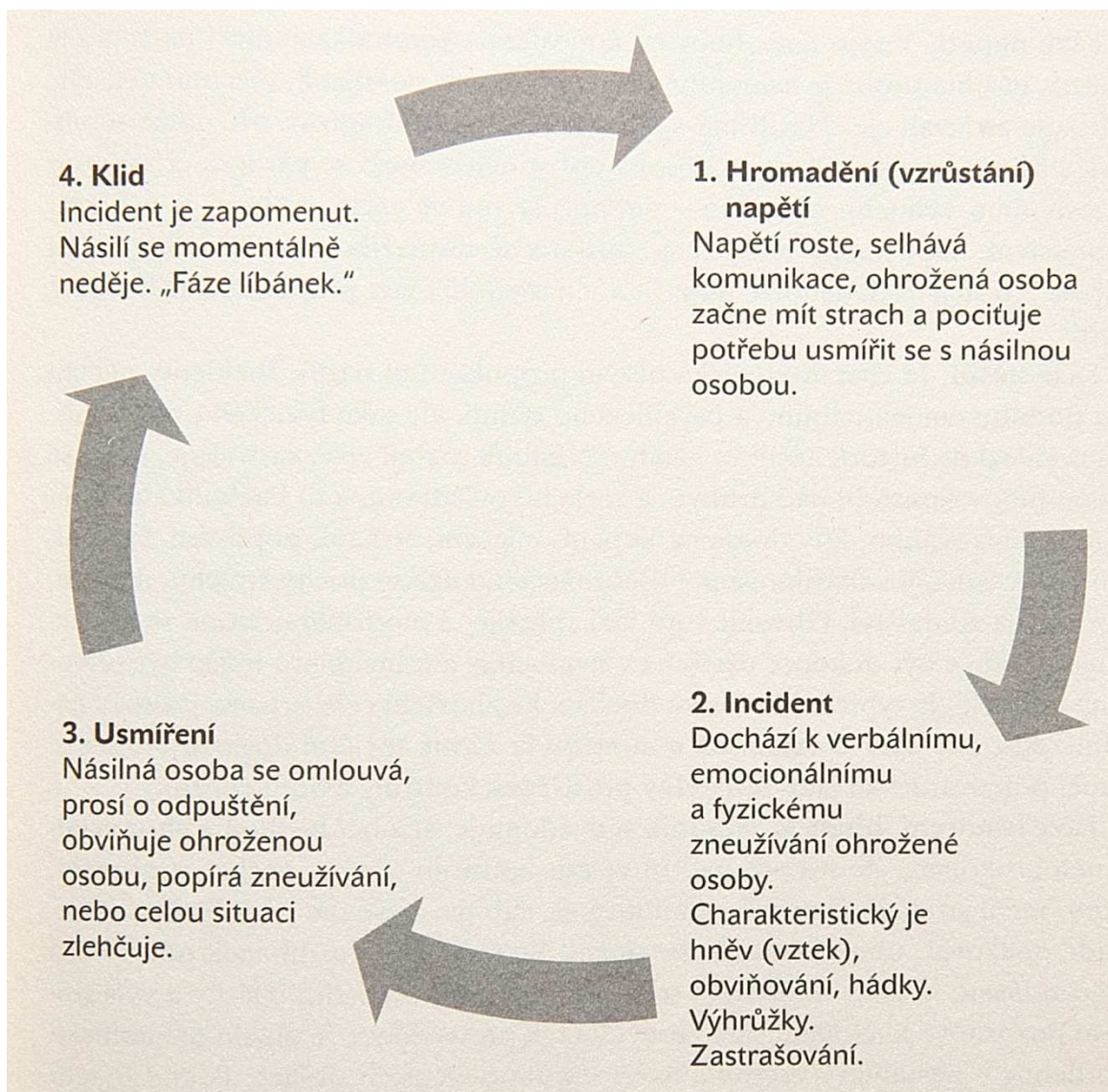
Jak je výše uvedeno násilí se objevuje ve fázích, které se opakují a jejich jednotlivé období bývají díky cyklické podobě nazývány jako „spirála násilí“ či „kruh domácího násilí“.

Intenzita násilí zpravidla roste a intervaly mezi jednotlivými fázemi se postupem času zpravidla zkracují. V násilném vztahu se může střídát období násilí a relativního klidu a projevují se v něm tři faktory a to láska (citová vazby k pachateli), naděje (chování partnera se zlepší), strach (násilí bude pokračovat).

Kruh domácího násilí se skládá ze čtyř fází:

- **Vystupňování napětí** – vytváření napětí bezprostředně předchází období týrání, agresor bývá rozčilený, podrážděný, zuřivý a oběť kritizuje. Osoba násilím ohrožená se v této fázi snaží být úslušná, uctivá, pečující a obviňuje sebe sama a snaží vyhověním násilníkovi předejít konfliktu.
- **Týrání, samotný akt násilí** – období, ve kterém agresor ztrácí kontrolu nad svým jednáním a dochází k propukání fyzického a psychického násilí. Osoba ohrožená násilím se cítí být bezmocná, bojí se a vůči agresorovi cítí zlobu.
- **Usmiřování, omluvy** – poslední období bývá nazýváno fází lásky nebo líbánek. Agresor po období týrání cítí vinu, oběti se snaží omluvit a slibuje jí, že se už násilí nebude nikdy opakovat. Osoba ohrožená násilím v této fázi agresorovi věří, odpouští a má naději, že se vztah urovná.
- **Klid** – incident je zapomenut.

Obr. 1 Čtyři fáze cyklu násilí (Walker, 1979)⁶

1.2 FORMY DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Formy domácího násilí mají společný cíl a tím je získání moci, kontroly a převahy nad osobou násilím ohroženou. Násilné osoby používají různé druhy taktik, aby dosáhly svého cíle, jedná se převážně o ponižování, izolování, zastrásování, obviňování, ale také k bití a fyzickému týrání.

⁶ In ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. a kol. *Domácí násilí*. Praha: Portál, 2011. s. 53

Podoby domácího násilí nejsou v literatuře dosud sjednoceny a co autor, to vlastní typologie, ale i přes toto lze identifikovat několik základních forem tohoto jevu.

Fyzické násilí – pod pojem fyzické násilí se ukrývá celá řada druhů napadení. Jedná se o fackování, bití rukama nebo předměty, kopání, škrcení, svazování, ohrožování bodnou nebo palnou zbraní nebo jinými předměty, odpírání spánku a jídla až po útoky proti životu.

Psychické násilí – v případě psychického násilí jde o vyvolání duševního utrpení, duševní úzkosti, bolesti nebo strasti. Mluvíme zejména o ponižování, urážení, znevažování, obviňování, zákazy, zastrasování, terorizování, vyhrožování, vydírání, hrubé chování, ničení vlastnictví osoby, zejména oblíbených věcí. Někdy bývá označováno jako psychologické, citové či emocionální a rozdělováno na neverbální – ničení věcí a verbální, které zahrnuje slovní napadání.

Emocionální násilí – jedná se o soustavnou kontrolu toho, co oběť dělá, s kým se stýká, kam chodí. Zesměšňování, prohlásování oběti „za blázna“, citové vydírání, obviňování v každé situaci, výhrůžky odebráním dětí, ponižování.

Sociální násilí – v této formě jde především o zákazy kontaktu s rodinou a blízkými přáteli s cílem osobu ohroženou domácím násilím izolovat. Jednostranné uplatňování privilegií násilné osoby rozhodovat o všech oblastech společného života, využívání dětí nebo jiných osob jako prostředku nátlaku na osobu ohroženou, znemožňování osoby v sociálním prostředí.

Sexuální násilí – je například znásilnění, nucení proti vůli k sexuálním praktikám, sexuální napadání, zacházení s blízkou osobou jako se sexuálním objektem.

Ekonomické násilí – jde o omezování přístupu k peněžním prostředkům, neposkytování prostředků na společnou domácnost případně i na děti. Absolutní kontrola nad příjmy a výdaji ohrožené osoby, zatajování ekonomické situace násilné osoby a rodiny.

Poměrně časté je v praxi pokračování násilí po ukončení vztahu mezi bývalými partnery ve formě nežádoucího či spíše nebezpečného pronásledování, obtěžování,

slídění a vyhrožování (stalking), které začíná tam, kde domácí násilí končí, jelikož soužití ve společné domácnosti skončilo.

Uvedený výčet forem domácího násilí není úplný či vyčerpávající, ale poskytuje základní představu o tom, jakou podobu může domácí násilí mít.

Ve skutečnosti se tyto formy prolínají, protože spolu souvisejí. Pomáhají nám také pochopit, jak všestranně se násilí vyskytuje a co každou jeho konkrétní formu charakterizuje. Ohrožené osoby vystavované hned několika formám současně, nejčastější formou domácího násilí je kombinace fyzického a psychického násilí. Kromě toho násilník může své útoky stupňovat a přicházet s jinými, propracovanějšími metodami k získání a udržení moci a kontroly nad osobou ohroženou.

1.3 ZNAKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ

I když se v rodině vyskytne nějaký násilný konflikt, nemusí to neznámenat, že jde o domácí násilí. Aby se jednalo o domácí násilí, musí být naplněny všechny čtyři identifikační znaky domácího násilí. Při absenci jednoho ze základních znaků domácího násilí, přichází v úvahu jiná podoba rodinného problému. Odborná literatura však uvádí, že s největší pravděpodobností bude chybějící znak brzy doplněn a proces domácího násilí odstartován.

Za klíčový znak je považován mnoha odborníky (např. Čírtková) jasné rozdělení rolí aktérů na osobu ohroženou domácím násilím a osobu násilnou. Tato diferenciací mezi partnery se projevuje tak, že jeden z aktérů je ve všech incidentech v roli ohrožené osoby a druhý z aktérů v roli násilné osoby.

„Základními znaky domácího násilí jsou:

- *Výskyt incidentů, tj. přítomnost násilí fyzického (psychického, sexuálního, sociálního, ekonomického) mezi blízkými osobami ve společném obydlí.*
- *Trvalá a neměnná diferenciací rolí na ohroženou osobu (oběť) a násilnou osobu (pachatele).*
- *Opakování incidentů.*
- *Eskalace (ve frekvenci a intenzitě násilí), tento znak domácího násilí autorka zpochybňuje a poukazuje na to, že stupňování (eskalace) jako diagnostické*

kritérium je spojeno s původními feministickými koncepcemi domácího násilí, které se zaměřovaly především na klasickou verzi domácího násilí typu intimní terorismus. V současné době není již eskalace jednoznačně přijímána jako definiční znak, nýbrž spíše jako rizikový faktor.“⁷

Eskalace jako jeden z hlavních znaků domácího násilí není přijímána tedy proto, že intenzita útoků může být po celou dobu na stejné úrovni a přesto se bude vždy jednat o domácí násilí.

Drahomír Ševčík, Naděžda Špatenková a kol. uvádí vlastní zpřesnění definičních znaků domácího násilí následovně:

- *Historie domácího násilí* – odkazuje na to, že domácí násilí není ojedinělým násilným aktem („jedna facka domácí násilí nedělá“), jedná se o dlouhodobou, opakovanou násilnou situaci s cyklickým vývojem, tzv. násilí na pokračování.
- *Stupňování násilí* – postupně dochází ke zhoršování situace. Po verbálních napadání se začínají objevovat první fyzické ataky, které se postupně zhoršují a zintenzivňují. Násilné incidenty se vyskytují čím dál častěji. „Šedivá, Ševčík, Štěrbová, Vedra, Vitoušová poukazují na to, že v případě stupňování domácího násilí se nejprve jedná o útoky na lidskou důstojnost, jejichž cílem je osobu ohroženou sociálně izolovat a snížit její sebeúctu. Následně jde o útoky na zdraví, kdy je cílem danou osobu sankcionovat, a poté to může přerůst až v život ohrožující útoky, jejichž cílem může být likvidace oběti.“⁸
- *Násilí mezi blízkými osobami* – zúčastněné osoby na domácím násilí jsou citově, ekonomicky, sociálně propojeni. Expertní skupina Aliance proti domácímu násilí či další autoři popisují jako specifický znak jasnou a neměnnou roli mezi aktéry domácího násilí. Ševčík, Špatenková se domnívají, že tomu tak není vždy a tento znak domácího násilí se bude muset v budoucnu redefinovat. Zahraniční výzkumy poukazují na to, že

⁷ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. a kol. *Domácí násilí*. Praha: Portál, 2011. s. 38

⁸ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. a kol. *Domácí násilí*. Praha: Portál, 2011. s. 39

v případě každého jednotlivého násilného incidentu v domácnosti je vždy definována osoba ohrožená a násilná, přičemž dochází i k situaci, že muž je jako osoba násilná označen v několika případech, zatímco žena pouze v jediném.

- *Společné obydlí, společná domácnost* – jak již z názvu vyplývá, domácí násilí je páčáno v soukromí, což je umožněno tím, že účastníci spolu sdílejí společné obydlí, mají společnou domácnost. V této souvislosti jde o neveřejnost domácího násilí, které probíhá za zavřenými dveřmi domu, bytu dá se říci bez svědků a důkazů. Tohle ovšem nemusí vždy platit, odehrává-li se domácí násilí mezi blízkými osobami již delší dobu i incidentu může dojít i na veřejnosti či rodinné oslavě.

Z výše uvedených znaků tedy vyplývá, že domácím násilím není rodinná či partnerská hádka, rozepře, ve kterých se role osoby ohrožené a násilné střídají. Jestliže jsou naplněny výše uvedené čtyři základní znaky, vždy se bude jednat o domácí násilí.

1.4 PŘÍČINY DOMÁCÍHO NÁSILÍ

„Hledání skutečných pozadí a příčin násilí ve vztahu je rozhodně velice obtížné. I samy postižené ženy často netuší, jak vlastně všechno vůbec začalo. Někdy udeří násilí do doposud harmonického vztahu jako blesk z čistého nebe, přičemž není výjimkou, že tomuto agresivnímu chování partnera předcházela léta verbálního a psychického teroru a ponižování. V určité fázi je pro muže vlastně už cokoli důvodem ženu brutálně zbít a totálně explodovat.“⁹

Z citace vyplývá, že najít příčinu domácího násilí nebude jednoduché, myslím si, že příčiny domácího násilí je možné hledat v nesprávném vedení běžných konfliktů v rodině, kdy jedinec není schopen správně vyjádřit či prosadit svůj nesouhlas či jiný názor. K tomuto je nutné přičíst ještě celou řadu individuálních faktorů.

V odborné literatuře lze najít celou řadu teorií, které se pokoušejí osvětlit příčiny domácího násilí. Zpravidla se tyto teorie rozdělují na jednofaktorové a multifaktorové.

⁹BUSKOTTE, A., *Z pekla ven, žena v domácím násilí*, Brno: Computer Press, 2008. s. 60

Mezi jednofaktorové teorie patří například:

- Biologicko-genetické teorie – vysvětlují pouze obecné sklony k agresivnímu chování jako instinkt či dědičnost.
- Psychologické teorie – příčiny násilí vidí v povahových zvláštностech násilné osoby, jako jsou deprese, poruchy osobnosti.
- Sociologické teorie – tato teorie se snaží vysvětlit příčinu domácího násilí sociokulturními jevy, které souvisejí s uplatňováním moci a kontroly ve společnosti.
- Feministické teorie – domácí násilí vnímají jako prostředek k uplatnění kontroly a moci nad ženou.

Jednofaktorové teorie jsou již dnes překonány, jelikož každá z teorií akceptuje pouze vlastní aspekty, které vedou k domácímu násilí, a příčiny nevysvětluje komplexně. Z tohoto důvodu jsou v současnosti preferovány multifaktorové přístupy, které propojují jednofaktorové přístupy do integrujícího modelu.

„Nejznámější teorie příčin domácího násilí je na základě této teorie D. G. Duttona:

- *makrosystémové příčiny – domácí násilí je vyvoláno převládající patriarchální hierarchií hodnot, která je založena na nadvládě mužů, a jejich vůdčí úloze ve společnosti*
- *ekosystémové příčiny – jde o působení formálních i neformálních struktur a situací, kdy příčinu spatřujeme v životním a sociálním okolí jedinců, např. nezaměstnanost, nízký příjem, nízká vzdělanost a nedostupnost sociální sítě*
- *mikrosystémové příčiny – rizika pramení z podstaty rodinného života, kdy jednotliví členové se dobře znají, vzájemně se ovlivňují, znají svá slabá místa a své reakce na běžné i zátěžové situace*

- *ontogenetické příčiny – přihlíží především k individuálním charakteristikám pachatele, oběti i jejich vzájemné interakci.*¹⁰

¹⁰ STŘÍLKOVÁ Patricie, FRYŠTÁK Marek, *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*, Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2009, s. 17

2. DALŠÍ KONFLIKTY V RODINĚ

V této kapitole bych se chtěl krátce věnovat i dalším konfliktům v rodině, které neobsahují znaky domácího násilí, jsou to například *běžné generační konflikty, rodinné hádky a různé rozepře*, které mohou probíhat za zavřenými dveřmi bytu či domu, ale také kdekoli jinde.

Rodina by měla být místem lásky, ochrany a výchovy a měla by být hlavně místem, kde je bezpečí a klid. Kde jinde, než v rodině by lidé měli být k sobě vlídní a měli by zvládat i problémy, které přináší běžný život s minimálními konflikty a hádkami. Každý z nás se však setkal s tím, že skutečnost někdy bývá jiná a právě policisté se s konflikty a to v různé podobě a s různými dopady setkávají častěji, než pracovníci jiných profesí.

Konflikty jako takové můžou mít různou podobu. Přejde-li do života člověka či celé rodiny nějaká zátěž, jsou reakce každého jedince různé. Velkou roli pochopitelně hraje fakt, o jakou zátěž, o jaký problém se jedná. Zátěží může být náhlý výskyt závažného onemocnění v rodině, kdy pokud členové rodiny nejsou vyzrálí a připraveni situaci zvládat, může docházet k nervozitě, hádkám, svalování viny jednoho na druhého a rostoucímu napětí v rodině. Často se taky stává, že na problém, který se v rodině vyskytne, zareaguje jeden z členů rodiny tak, že začne nadměrně užívat alkohol a to stále častěji a stále ve větších dávkách. Dochází pak k jeho nepřiměřeným reakcím na ostatní členy domácnosti, přichází stále častěji hádky, někdy se tato osoba přestane i ovládat a fyzicky napadá ostatní v domácnosti. Jedním z dalších důvodů, proč právě v dnešní době dochází ke konfliktům v rodině, jsou rozpadající se manželství a odchod partnera k němu jinému, kdy partneři nejsou schopni se rozejít v klidu a důstojně a do konfliktů jsou vtahovány i děti, kdy se často dítě stává „rukojmím“ svých rodičů a právě policisté jsou voláni nadbytečně k řešení situací, kdy např. jeden z rodičů odmítá vydat dítě na soudem určený styk dítěte s druhým rodičem.

Samotné konflikty můžou mít různou podobu. Konflikt může být pouze ve verbální úrovni, ale i zde je podstatné, jedná-li se pouze o zvýšení hlasu jednotlivých aktérů hádky, či jedná-li se už o hrubost a vulgaritu, které jsou pronášeny před dítětem, nebo jedná-li se dokonce o vyhrožování zabitím apod.

Další podoba konfliktů může být i v podobě jakýchsi schválností, kdy na našem krajském ředitelství ve Zlíně byl zaznamenán např. případ, kdy syn, který bydlel ve dvougeneračním bytě ve spodním patře, a patro horní, kde pobývali jeho velmi staří rodiče, chtěl užívat jako místo ke svému podnikání, tak téměř zcela znemožnil svým starým rodičům vstup do domu a to tak, že přehradil schody a oni, pokud chtěli opustit svoje patro, tak museli velmi složitě lézt po prknu a pak žebříku.

Další podoba konfliktů může být ve formě vyhrožování, které se postupně zhoršuje, a výhrůžky začnou být nebezpečnými a osoba ohrožená poměrně dlouho ze strachu ustupuje, násilníka poslouchá, protože se bojí, že se stane to, čím je vyhrožováno. V našem kraji byly zaznamenány případy, kdy násilník vyhrožoval, že když budou ostatní členové rodiny spát, zapálí dům, zabije zvířata a to jenom proto, že už mu rodiče odmítali dávat další a další finance na hru na hracích automatech.

Policista se však při své praxi a svých výjezdech setkává s konflikty, které už přešly do incidentů násilných a samotných fyzických útoků.

Je zřejmé, že pokud konflikty nejsou už zvládnuty v běžné rovině, příčinou může být např. samotný typ osobnosti, kdy je-li osoba konfliktní extrovert či introvert, významnou roli hraje také labilita člověka, jeho event. dominance, sebedůvěra či naopak sebedoceňování či nedostatek ovládnutí. Významnou roli při reakci na konflikt hraje temperament člověka či jeho charakter, který se projevuje právě v důležitých životních situacích a zátěžových stavech.

Průběh řešení některých konfliktů je také dán vnitřní výbavou každého člověka a to buď faktory dědičnými a vrozenými, či vlivy sociálními. Sem patří příslušnost k samotné sociální vrstvě, někdy i úroveň vzdělání může přímo mít vliv na větší tendenci řešit problémové situace agresí. Významný podíl na reakcích lidí má jistě také styl výchovy, jež panoval v rodině, kde tento člověk vyrůstal. Samotnou výchovou se formuje hlavně charakter člověka, kdy přehnaná výchova a nepřátelské klima v rodině může způsobit a zdeformovat normy jednotlivce i jeho pozdější veškeré reakce v jeho vlastní, nové rodině.

Způsob řešení konfliktů může mimořádně významně ovlivnit i přítomnost duševního onemocnění jednotlivce, kdy už od různých neurotických poruch, kdy

se jedná o funkční onemocnění psychiky, které je spojeno s nálezem organických změn centrální nervové soustavy, až po poruchy již schizofrenní.

Právě s těmito poruchami schizofrenního charakteru jsou spojeny mnohé výjezdy policistů, kdy nemocný člověk přestal užívat naordinovanou medikaci a vzhledem k následující dekompenzaci jeho psychiatrického onemocnění začal závažným způsobem ubližovat svému okolí a své rodině. V našem kraji jsme zaznamenali mnoho útoků psychiatricky nemocných lidí, kteří týrali své rodiče a to tak, že je například napadali, nutili je vykonávat nesmyslné práce, nutili své rodiče, aby chodili nazí po domě a stále vykonávali stereotypní práce, zamezovali jim chodit ven, omezovali je v jídle a fyzicky je napadali. U těchto případů bývá typické, že toto jednání týraní rodiče a senioři nahlašují velmi pozdě, protože si uvědomují, že jsou to jejich děti, kterým oni nechtějí ublížit a jsou si vědomi, že jejich dítě je vlastně nemocné, proto pomoc policie vyhledávají jako to poslední možné řešení.

Na reakci účastníků konfliktu má jistě také vliv intelekt člověka. Je-li přítomna u člověka porucha intelektu a to např. vrozená, kdy rodiče nepřiměřeně trestají a týrají své děti při sebemenším prohřešku, protože sami nedokážou díky svému mentálnímu postižení určit hranici či normu, nebo jsou konflikty v rodině vyhrocené díky postižení mentálnímu, které může být i získané. I zde jsou známy násilné konflikty, kdy k vyhroceným incidentům dochází díky demenci starého člověka. V poslední době byl na našem pracovišti řešen případ násilných útoků a následného týraní ženy, kterou napadal její manžel, který byl o mnoho let starší než žena a trpěl těžkou demencí.

Každý policista se setkává s konfliktem, ke kterému je volán a to samozřejmě dle své příslušnosti k útvaru a dle svého zařazení. Zátěží je vždy eventuální přítomnost dětí, starých lidí, nález zranění na těle účastníků, dále fakt, že se můžou osoby nacházet ve stavu silné opilosti či jsou pod vlivem návykových látek apod.

Způsob řešení konfliktů je jistě ovlivněn délkou praxe policisty, jeho životními zkušenostmi, dále tím, jaké informace policista má, než vstupuje do jednání a případného zákroku. Zátěží pro policisty je fakt, že vstupují často do obydlí a soukromí lidí, jsou omezeni určitým časovým limitem a očekává se, že budou vlídní, objektivní a nestranní. Veřejnost od nich čeká, že situaci rychle pochopí a že jim pomůžou, což není vždy jednoduché, protože vypovídající lidé si odporují

ve sdělovaných informacích, ne všechny informace mohou být pravdivé a rozhodnutí a následné opatření policisty musí být skutečně co nejspravedlivější, protože má často přímý dopad na další průběh a vývoj situace a to i v případném následujícím trestním řízení.

Při řešení konfliktů je důležité situaci nepřecenit, ale ani nepodcenit a při případné nejistotě je vhodné postup konzultovat ihned telefonicky s příslušným specialistou (riziko nepravých a falešných obětí). Tato praxe je na našem krajském ředitelství již zavedena delší dobu, kdy ve sporných případech je policisty kdykoliv kontaktována krajská metodička pro problematiku domácího násilí.

Je-li policista přivolán k jakémukoliv konfliktu, je velmi důležitý způsob komunikace se zúčastněnými osobami, protože ochota spolupracovat je vždy nejvyšší bezprostředně po incidentu a poté prudce klesá.

Je nutné si uvědomit některé typické znaky výpovědi osob, jež jsou konflikty ohroženy. Ohrožená osoba má tendenci své vyprávění minimalizovat, její ochota spolupracovat s policisty kolísá a pomoc hledá často jen těsně po incidentu.

Policista musí být připraven na změny v průběhu řešení konfliktu a v průběhu vyšetřování, protože ohrožená osoba může začít věřit ve víru ve změnu, má sama pocit viny, obavu z finanční nouze a životní nejistoty. Vždy je potřeba podporovat ohroženou osobu, že je dobře, že o tom problému mluví, že jí policista věří a že by bylo chybou skutečnosti skrývat. V praxi jsou běžně užívané věty tzv. „zlaté věty“, že situaci je třeba řešit, že se konflikty mohou zhoršovat, že situaci je třeba se věnovat např. kvůli zajištění bezpečí pro děti a utvrzovat zúčastněné, že existuje pomoc.

Pokud konflikt, ke kterému byli policisté přivoláni, není zatím práce pro policii, je třeba důrazně a srozumitelně osoby poučit, aby při jakémkoliv zhoršení volaly policii, předat tzv. bezpečnostní plán a doporučit následnou péči příslušných pomáhajících institucí.

3. SUBJEKTY DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Zde se zaměřím na vymezení a charakteristiku jednotlivých účastníků domácího násilí. Tyto účastníky rozdělím do dvou skupin dle jejich role při incidentech se znaky domácího násilí, a to na osoby násilné a osoby ohrožené domácím násilím.

3.1 NÁSILNÉ OSOBY

Je možné odhadovat, jaký asi může být ten, kdo je agresivní na své nejbližší? Vymezit násilnou osobu není tak těžké, použijeme k tomu definici násilí, která za násilí označuje jakoukoli formu záměrného ubližování, agrese.

Násilnou osobou je tedy jedinec, který se chová agresivně či záměrně ubližuje. Násilnou osobou může být jak muž, žena tak i další osoby blízké.

• MUŽ JAKO NÁSILNÁ OSOBA

Důvod agrese či násilného chování mužů je různorodý, násilí nemá jedinou příčinu. Pro určitou skupinu lidí může být příčinou životní styl, další mohou takto reagovat na stres. Mezi nejčastější zdroje násilného chování můžeme zařadit tedy *stres*, *frustraci* tím, že jedinec je nespokojen se stávajícím vztahem, *ohrožení*, *partnerské neshody*, *zdravotní indispozice*, *psychická onemocnění*, *poruchy osobnosti* a v neposlední řadě také *alkohol a drogy*, jelikož násilné osoby se nezřídka před incidentem posilňují alkohol či jinými návykovými látkami.

Tyto zdroje ještě nevypovídají o samotných příčinách či pozadí domácího násilí. Stále se nabízí otázka, proč jsou určití lidé, kteří jsou vystaveni stresu či různým problémům agresivní a jiní ne? Na tuto otázku zřejmě neexistuje jednoduchá odpověď a na agresivitu bude mít zajisté vliv spousta dalších faktorů. Odborná literatura uvádí, že jediné, co je dnes jisté a potvrzené je to, že je každý z nás schopen fyzické násilí kdykoli aplikovat.

Z oblasti sociologie a společenských věd vychází vysvětlení agrese z toho, že agrese není vrozená genetická vada, ale ve většině případů pouze naučený styl lidského chování, které má dva základní důvody a to „učení se z úspěchu“ tím, že si jedinec

všiml, že na základě svého agresivního chování dosáhne jednodušeji svého cíle a „učení podle vzoru“ agresivní chování jedinec vidí u svého vzoru.

Výzkumy poukazují na to, že v případě domácího násilí je muž typickou násilnou osobou a žena je typickou ohroženou osobou. Rozhodně to neznamena, že co muž to agresor. „Většina mužů (80%) není násilná, 12% tvoří občasní zneuživatelé a pouze 8% mužů spadá do kategorie chronických domácích násilníků.“¹¹

Ve veřejnosti je zakořeněná představa, že násilnou osobou může být pouze slaboch a primitiv či nevzdělanec. Tato představa je mylná, protože nezřídka je násilná osoba vzdělaný, úspěšný a společenský jedinec. Násilná osoba má dvojí tvář a násilnická je pouze ke svým blízkým a před svým okolím si hraje na „slušňáka“.

Násilné osoby většinou pocházejí z různých socioekonomických, etnických, rasových a náboženských skupin a jejich chování doma se často odlišuje od chování na veřejnosti. Lidé často netuší o jeho „temných stránkách“ osobnosti a poté jeho partnerce odmítají věřit.

Násilné osoby bývají často extrémně žárlivé, majetnické, které ze všeho viní svou partnerku a alkohol či drogy jen usnadňují závažnost způsobeného násilí.

Odborná literatura říká, že domácího násilí se častěji dopouštějí muži, kteří vyrostli v násilných domácnostech, muži, kteří jsou silně majetníci a žárliví a vyznávají „tradiční“ hodnoty a rozdělení rolí (muž nadřazen ženě).

V některých případech jsou to muži, kteří mají násilnické sklony a vykazují i problematické sexuální chování.

V odborné literatuře se objevují určité snahy o typologii násilných mužů. Jde však jen o jakési zjednodušení, protože každá situace, každý případ domácího násilí, každá osoba násilná i ohrožená jsou jedinečné a neopakovatelné bytosti a je potřeba ke každému případu přistupovat individuálně.

¹¹ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. a kol. *Domácí násilí*. Praha: Portál, 2011. s. 70

Saunders (1992) na základě vlastního šetření navrhl typologii, která rozlišuje tři skupiny násilnických mužů:

- *Výhradně rodinní násilníci* – tyto násilné osoby mají většinou vyšší sociální postavení a projevují se méně agresivně. Mimo domov nevykazují žádné výraznější násilné chování.
- *Obecně násilní muži* – chovají se násilně i mimo domov, často mají kriminální minulost, mohou mít poruchu osobnosti a obvykle mají problém s alkoholem i jinými návykovými látkami
- *Emocionálně nestálí násilníci* – emočně labilní, úzkostní ve srovnání s předešlými typy. Nespokojeni v partnerských vztazích a tuto nespokojenost si vybíjejí na partnerce. Představují asi čtvrtinu všech pachatelů domácího násilí.

U partnerského násilí je velmi těžké rozpoznat znaky rizikového partnerství, či partnerovo chování, které by se v budoucnu mohlo vyvinout v násilí. Podstatnou roli v tomto poznávání rizikových znaků na začátku vztahu hraje také zamilovanost ženy, která proto nevidí, nebo nechce vidět zřejmé signály, které ukazují na násilné chování partnera.

Někdy se ale brzy začnou objevovat varovné znaky, jako například nadměrná naléhavost, velká dominance ve vztahu, nadměrná kontrola, snaha o pozvolnou izolaci od sociálních kontaktů.

„Paní S. H. nahlásila na Policie ČR, že jí její manžel, poté co došel domů, začal slovně i fyzicky napadat. Konflikt vznikl tím, že od manžela dostala nejdříve finanční hotovost na koupi potravin a základních potřeb pro domácnost. Poté ji začal vytýkat, že jen utrácí, čímž chtěl jako už mnohokrát předtím vyvolat konflikt. Nejdříve došlo ze strany manžela ke slovnímu napadání a urážení manželky slovy „ jsi piča nevyšukaná, kurva a neumíš hospodařit.“ Hádka se stupňovala a došlo k fyzickému napadání manželky zejména tím, že byla od manžela fackována a vláčena po zemi. Poté paní S. H. utekla bez obuvi z domu a běžela incident oznámit na Policie ČR. Šetřením ve věci bylo zjištěno, první konflikty tohoto druhu se datují od roku 2003. Incidents

Policii nikdy nehlásila z důvodu obavy před odplatou manžela a také z důvodu jazykové bariéry, jelikož paní S. H. pocházela ze zahraničí. ¹²

• ŽENA JAKO NÁSILNÁ OSOBA

V předcházející kapitole jsem se jako násilnými osobami zabýval zatím pouze muži, na druhou stranu lze říci, že i ženy nejsou jen „něžnými bytostmi“ a dokážou být také násilné a kruté a neměly by být jako možné násilné osoby rozhodně podceňovány. Pro toto tvrzení ovšem neexistují spolehlivá data, což může být zapříčiněno zejména tím, že muži se neradi a neochotně přiznávají, že jsou svoji ženou napadáni a násilí ze strany ženy bylo považováno za formu sebeobrany.

Na Policii České republiky, Krajského ředitelství Zlínského kraje jsou jen výjimečně hlášeny útoky ze strany ženy směrem k muži, a pokud, jsou tyto incidenty ojedinělé a většinou z důvodu nadměrného požití alkoholu.

Týrání ze strany žen je tedy většinou ve formě psychického týrání, ale o to horší má podobu a dopad na muže. Z některých případů, jež byly řešeny na našem krajském ředitelství, je patrné zoufalství mužů, kteří byli opakovaně ponižováni.

Hesterová (2009) analyzovala určité případy domácího násilí, ve kterých odhalila rozdíly mezi muži a ženami jako násilnými osobami. Rozdíly se ukázaly v typech incidentů, frekvenci, intenzita závažnost násilného chování ze strany žen nebyli tak extrémní jako ze strany mužů. Rozdíly byly také zjištěny v druhu použitého násilí.

¹² Kazuistika případu ze spisu Krajského ředitelství policie Zlínského kraje

Obr. 2: *Specifikace násilí u násilných mužů a žen*¹³

Specifikace násilí	Muži jako násilné osoby (%)	Ženy jako násilné osoby (%)
verbální násilí	94	83
fyzické násilí	61	37
vyhrožování	29	13
sexuální násilí a obtěžování	29	11
ničení majetku druhého partnera	30	16
ničení vlastního majetku	6	11
použití zbraně	11	24

Výzkum četnosti domácího násilí na mužích v České republice, který provedli v roce 2006 Buriánek a Kovařík, poukázal na to, že násilné ženy jsou ve značné míře žárlivé, zneužívají alkohol či drogy, projevují se agresivně také na veřejnosti, vyhrožují a používají nejrůznější formy psychického nátlaku.

- **DALŠÍ OSOBY BLÍZKÉ JAKO NÁSILNÉ OSOBY**

Zvlášť bolestné je týrání seniorů ze strany jejich vlastních dětí. Jak z praxe, tak i literatury je známo, že se násilných incidentů na rodičích či prarodičích dopouštějí jejich dospělé děti z důvodu, že se chtějí zmocnit jejich majetku či financí, nebo jsou násilnosti páčány pod vlivem drog či nadužívání alkoholu. Častou příčinou týrání osob blízkých bývá také dekompenzace psychiatrického onemocnění osoby násilné, kdy si svoje činy nemocná osoba mnohdy ani neuvědomuje, avšak ani duševní onemocnění neopodstatňuje páchané násilí a je nesporné, že u duševně nemocné osoba nepatří jí „vyhodit“ ji na ulici, ale zajistit psychiatrickou léčbu a v běžné praxi a to z důvodu ochrany ohroženého seniora bývají ze společného obydlí vykazovány i tyto duševně nemocné osoby.

¹³ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. a kol. *Domácí násilí*. Praha: Portál, 2011. s. 67

3.2 OSOBY OHROŽENÉ DOMÁCÍM NÁSILÍM

Pod tímto označením vnímáme osobu, která je vystavena různým druhům násilí, a které ohrožují nebo narušují její psychiku či fyzické zdraví. Také zde existuje ve společnosti zakořeněná představa, že ohroženou osobou se může stát jen závislá, pasivní či nesamostatná osoba. Jedná se o jakoby o spoluvinu ohrožené osoby na jednání násilné osoby. Osobou ohroženou domácím násilím může být i žena velmi populární, atraktivní a vzdělaná.

Osobami ohroženými domácím násilím jsou většinou ženy, jež jsou nějakým způsobem závislé na svém partnerovi, dále mohou být ohroženy osobami děti, senioři, kteří žijí ve společné domácnosti se svými dětmi a osoby zdravotně postižené, které jsou odkázané na pomoc svých blízkých.

• ŽENY JAKO OSOBY OHROŽENÉ DOMÁCÍM NÁSILÍM

„Nejčastějším terčem domácího násilí jsou ženy. Je proto pochopitelné, že zájem odborníků na tuto problematiku se vždy upínal hlavně k nim. Rovněž dostupné statistické údaje zahraniční i domácí provenience toto potvrzují (výzkumy STEM, 2001-2006).“¹⁴

V odborné literatuře se objevuje snaha o identifikaci společných charakteristik žen jako osob ohrožených domácím násilím, resp. týraných.

Soubor těchto charakteristik se nazývá syndrom týrané ženy. *„Syndrom týrané ženy lze vymezit jako soubor specifických charakteristik a důsledků zneužívání, které vedou ke snížené schopnosti ženy efektivně reagovat na prožívané násilí.“¹⁵*

¹⁴ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. a kol. *Domácí násilí*. Praha: Portál, 2011. s. 91

¹⁵ STRÍLKOVA Patricie, FRYŠTÁK Marek, *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*, Ostrava: KEY Publishing, 2009, s. 21

Symptomy týraných žen lze rozdělit následovně:

- naučená bezmocnost – představuje důsledek týrání blízkým člověkem, týraná žena ztrácí respekt ke své osobě, ztráta pocitu vlastní hodnoty, nejistota, nerozhodnost. Žena neví, zda má snášet vše co se jí děje nebo svěřit se problémem a vyhledat pomoc.
- sebezničující reakce – je typická u dlouhodobě trvajícím týráním. Týraná žena vyvíjí partnera a vzniklé násilí připisuje vnějším okolnostem, jako je alkoholismus, nemoc či nezaměstnanost. Dále bagatelizuje své zranění a zlehčuje intenzitu násilí, dá se mluvit o tom, že žena nevnímá či si neuvědomuje vážnost celé situace. Žena popírá své zneužívání, pro svá zranění udává nepravé důvody, odmítá možnost záchrany, popírá reálné možnosti pomoci a vnímá je jako nepoužitelné a už neuvažuje o rozvodu jako řešení celé situace.
- příznaky posttraumatické stresové poruchy – úzkostná porucha, která se rozvíjí po emočně těžké stresující události, kterou je domácí násilí. Týrané ženy se nejsou schopny přirozeně chovat, za což může vliv vzteku či zlosti partnera. Ženy se chovají extrémně laskavě při kontaktu s autoritou

V odborné literatuře byl dokonce popsán tzv. typický portrét týrané ženy.
„Typická týraná žena dle tohoto portréту je:

- *materiálně závislá na partnerovi;*
- *je mu podřízená a poslušná;*
- *udržuje minimální nebo žádné sociální kontakty s dalšími lidmi;*
- *často omlouvá partnerovo chování jeho náladou nebo nepříjemnostmi, které prožil v práci, či jako důsledek zážitků z dětství;*
- *je vystrašená;*
- *trpí pocitem vlastní bezmoci, beznaděje a bezcennosti;*
- *myslí si, že situace nemá řešení, ačkoli už nemůže déle snést partnerovo násilí;*
- *má intenzivní pocity viny a je přesvědčená, že to, co se jí přihodilo, si zaslouží (je to moje chyba...);*

- *rychle si zdůvodní, že je to poslední bití, které ji potkalo, bezmezně věří, že se partner „zlepší“;*
- *stydí se vyprávět o svých zkušenostech a způsobech, jakými s ní partner zachází;*
- *má snahu používat sex jako pokus o upevnění intimního vztahu se svým partnerem;*
- *je silně emocionálně závislá na partnerovi – neumí si představit život bez něho, ale ani s ním.*¹⁶

Některé ženy ohrožené domácím násilím mají stejně jako násilní muži tzv. „dvojitou tvář“, společnosti ukazují tu pozitivní, optimistickou, která dává světu najevo, že je vše v nejlepším pořádku. Ve skutečnosti však prožívají velký tlak na svoji osobu. Tyto ženy jsou ve skutečnosti velmi silné, ale přesto jsou domácím násilím velmi utrápené.

• MUŽI JAKO OSOBY OHROŽENÉ DOMÁCÍM NÁSILÍM

Dle Ševčíka, Špatenkové a kol. (2011) dokazují nejrůznější šetření a statistiky to, že násilí na mužích se dostává stále více do podvědomí veřejnosti. Tyto výzkumy potvrzují, že násilí na mužích, je statisticky méně pravděpodobné. Muži se stávají osobou ohroženou především v partnerských vztazích. Existuje zde také menší pravděpodobnost zranění utrpěného v souvislosti s domácím násilím. Další výzkumy poukázaly také na další rozdíly mezi muži a ženami jako osobami ohroženými, a to zejména v tom, že muži mají více možností a tím i větší šanci opustit násilný vztah, jelikož nebyvají finančně závislí na svém partnerovi. Velký rozdíl byl zjištěn v tom, že muž se bez ohledu na okolnosti cítí doma bezpečně, což je opakem pocitu týrané ženy. Muži méně než ženy v pozici osoby ohrožené domácím násilím informují o tom, že by osoba násilná byla v době incidentu pod vlivem alkoholu, jelikož alkohol zneužívají většinou muži jako osoby násilné. Muži jako osoby ohrožené domácím násilím čelí spíše formě psychického či emocionálního násilí, což je zapříčiněno zřejmě jejich fyzickou vybaveností oproti ženám.

¹⁶ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. a kol. *Domácí násilí*. Praha: Portál, 2011. s. 92

Ševčík, Špatenkové a kol. (2011) uvádějí, že výzkumná šetření poukázala na další rozdíl mezi ženami a muži jako osobami ohroženými domácím násilím, a sice ten, že muži nevyhledávají poradenské služby pro oběti domácího násilí a jsou i neochotni přijmout takovéto nabízené služby. Pokud muži ovšem přijmou tuto pomoc, tak se jedná především o právní služby, praktické poradenství, informace spojené s bydlením. Služby krizové intervence či terapii odmítali.

Tak, jak jsem se již zmínil, asistence Policie ČR je v těchto případech výjimečná.

Vypsát všeobecný portrét či obecnou podobu muže, jež je ohrožen domácím násilím, je velmi obtížné. Často jsou to ale asi muži submisivní, introvertní, nedominantní, muži, kteří byli vychováni ve velmi přísných rodinách, muži, kteří jsou velmi vázání na své děti a právě proto nechtějí rozvodem či svojí radikální reakcí „vydráždit“ svoji partnerku, aby o kontakt s dětmi mohli přijít.

• **DĚTI JAKO OSOBY OHROŽENÉ DOMÁCÍM NÁSILÍM**

Děti, které žijí v rodině, ve které dochází k domácímu násilí, velmi trpí zejména při fyzickém násilí mezi rodiči. Velmi stresující je pro ně vidět jak samotný akt násilí mezi rodiči, např. to, že je jejich matka bita, tak i následky, které vyvstanou po fyzickém násilí, jako je pláč matky, ošetření či příjezd policie na místo incidentu. Tyto situace jsou pro dítě velmi rozrušující a nahánějí jim strach i z toho důvodu, že rodiče jsou pro děti těmi nejbližšími osobami, ale také tím, že jsou v mnoha případech jedinými svědky tohoto násilí.

„Podle sociologických výzkumů realizovaných v letech 2001 a 2006 agenturou STEM, v 80 % rodin, v nichž se odehrává domácí násilí mezi rodiči, vyrůstají nezletilé děti.“¹⁷

Myslet si, že si děti nevšimnou atmosféry či násilí, které doma vládne, je mylné. Děti většinou zaregistrují podivné chování mezi rodiči jako je např. křik, postrkování či bití matky. Ve většině případů je dokonce lhostejné, zda jsou přímo v místnosti

¹⁷ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. a kol. *Domácí násilí*. Praha: Portál, 2011. s. 120

incidentu nebo si v jiné místnosti hrají, dívají se na televizi. Děti jsou schopny si na základě toho, co slyší vytvořit představu o tom, co se ve vedlejším pokoji odehrává.

Reakce dětí na tyto situace se odvíjí od jejich věku, vztahu k rodičům nebo charakteru. Některé děti mohou reagovat svou zamlklostí k okolí, dezorientací a zmateností. Jiné mohou reagovat křikem, pláčem, držením matky kolem krku nebo se pokoušejí celou situaci tzv. zasklít a běží se někam schovat. Setkáváme se i s tím, že se dítě snaží osobu ohroženou násilím ochránit tím, že se před ní odvážně postaví. Při tomto způsobu může zraněno i dítě.

Děti se snaží celou věc pochopit a nehraje zde roli jejich věk, ale spíše jejich vnímání světa, které je egocentrické a chování rodičů vztahují na sebe. Mimo jiné i tímto způsobem pochopení domácího násilí se odlišují od jiných obětí domácího násilí.

Pokud je dítě po delší dobu pod vlivem domácího násilí, existuje velká pravděpodobnost, že se na něm negativně podepíše. Děti si totiž nemohou vybrat, zda budou žít v násilné domácnosti a situaci nemohou vůbec nijak řešit.

Děti mohou být přímými nebo nepřímými oběťmi domácího násilí.

Jako přímou osobu ohroženou ji vnímáme v případě, že proti dítěti směřuje fyzické, psychické či sexuální násilí, dále v případě, že na dítěti byl spáchán trestný čin ohrožující život, zdraví, lidskou důstojnost, mravní vývoj dítěte.

„Jednou, když mě manžel zase zbil a já pak seděla gauči a plakala, přišla za mnou do pokoje máše dcera a zeptala se mě: „Tatínek už ti to zase udělal, vid’?“ snažila se mě alespoň trošku u. Až několik dní poté jsem si uvědomila, v jakém prostředí vlastně musí mé děti vyrůstat. A když se ke mně jejich otec chová jako k té poslední, mohou mít ke mně mé vlastní děti vůbec nějakou úctu? A jaké to musí být pro ně?“¹⁸

Výše uvedený citát mimo jiné vystihuje druhou kategorii dítěte jako oběti domácího násilí, a to oběť nepřímou. Jedná se o případy, kdy dítě není přímo ohroženo násilím, ale je přítomné domácímu násilí. Vyrůstání v takovém prostředí má nepříznivý citový, rozumový a mravní vývoj, i když není očitým svědkem domácího násilí.

¹⁸ BUSKOTTE, A., *Z pekla ven, žena v domácím násilí*, Brno: Computer Press, 2008. s. 87

„Dokumenty Evropského hospodářského a sociálního výboru (2005, 2006) poukazují na některé dopady domácího násilí na děti:

- *Děti jsou bezbranné vůči násilí rodičů, ale cítí se (spolu)odpovědné zato, co se u nich doma děje.*
- *Mohou se snažit ochraňovat rodiče v pozici ohrožené osoby a mohou být při tom samy napadeny, a dokonce zraněny.*
- *Jako svědkové domácího násilí jsou vždy oběťmi psychického násilí: žijí v permanentním stresu, atmosféře ohrožení, nepředvídatelnosti dalšího vývoje situace, existenčním strachu o rodiče v pozici ohrožené osoby, zažívají bezmocnost, pocit osamělosti kvůli závazku /resp. příkazu) mlčet o tom, co se doma děje.*
- *Mají poruchy chování, problémy ve škole, psychosomatické symptomy, psychické poruchy, poruchy spánku, sníženou sebeúctu. Trpí neklidem, pocity strachu, chovají se agresivně a mohou mít suicidální (sebevražedné) úvahy.“¹⁹*

Negativním dopadem domácího násilí je i hrozba toho, že si dítě převezme vzorec chování, které vidí v chování rodiče a ztotožní se s rolí agresora či oběti domácího násilí a toto násilí aplikovat později ve své vlastní rodině.

Při uplatňování institutu vykázání je v našem systému dítě vždy považováno za osobu ohroženou.

¹⁹ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. a kol. *Domácí násilí*. Praha: Portál, 2011. s. 121

- **SENIORI JAKO OSOBY OHROŽENÉ DOMÁCÍM NÁSILÍM**

Senioři jsou další skupinou osob ohrožených domácím násilím. Jedná se o skupinu opomíjenou zřejmě i proto, že výzkumy zaměřené na domácí násilí tuto věkovou kategorii nepostihují.

Domácí násilí páchané na seniorech se těžko podchycuje také z toho důvodu, že senioři mají většinou případy k násilné osobě emoční vztah, jelikož se jedná o jejich děti, vnoučata či partnery, s nimiž sdílejí společnou domácnost. Senioři také domácí násilí skrývají, jelikož příčinu domácího násilí spatřují ve špatné výchově svého potomka. Dalším důvodem mlčení o domácím násilí je i obava, že jejich věrohodnost bude zpochybňována v důsledku jejich věku či nemoci. Obávají se také ztráty péče o svou osobu ze strany násilného člověka a své následné umístění do domova pro seniory, léčebny pro dlouhodobě nemocné či nemocnice.

„Životní situace, které podporují vznik domácího násilím ve vyšším věku:

- *závislost, sociální izolovanost a nedostatek sebedůvěry*
- *dlouhodobé závažnější onemocnění*
- *návrat dospělých dětí k rodičům (často se jedná o osoby, které nejsou ve svém osobním životě příliš úspěšné, přišly o byt, nemají práci, jsou závislé na alkoholu nebo omamných látkách*
- *soužití starých rodičů s duševně nemocnými dospělými dětmi (rodiče postupně ztrácí autoritu, mají z nich strach a snaží se je dostat na léčení)“²⁰*

Násilí na seniorech můžou rozpoznat a oznámit např. zdravotničtí pracovníci, kteří často jako jediné cizí osoby vstupují do domácnosti.

Senioři jako osoby ohrožené mohou být vystaveni všem formám domácího násilí, jako je fyzické, psychické, citové, sexuální. Specifické pro tuto skupinu osob ohrožených domácím násilím je majetkové a finanční vykořisťování.

²⁰ <http://www.domacinasili.cz/ohrozene-osoby/seniori/>

„Paní A. M. volala z okna svého bytu na kolemjdoucí paní a prosila jí o zavolání hasičů a policie, že ji její syn ohrožuje a uzamkl ji v bytě. Bylo zjištěno, že v poslední době dochází syn domů ve velmi podnapilém stavu a slovně i fyzicky napadá svoji matku, která vzhledem ke svému věku a zdravotnímu stavu je omezena v možnosti pohybu, kdy ji v předchozích případech po slovním útoku začal rozbíjet telefonní přístroj pevné linky o hlavu. Paní A. M. vzhledem ke svému omezení v pohybu nevyhledala lékařskou pomoc, předchozí incidenty Policii neoznámila mimo jiné i z toho důvodu, že umí telefonovat jen z pevné linky, kterou ji ale syn rozbil o hlavu.“²¹

- **OSOBY ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÉ JAKO OSOBY OHROŽENÉ DOMÁCÍM NÁSILÍM**

Žít ve vztahu, ve kterém se odehrávají různé formy násilí, je velmi stresující a traumatizující i pro jedince bez zdravotního omezení, natož pro osoby se zdravotním postižením. I v tomto případě, se domácí násilí páchané na osobách se zdravotním postižením těžko podchycuje. Jedinec se zdravotním postižením, stejně jako senioři, je na násilnou osobu velmi vázán.

Handicapovaný jedinec je ve většině případů zcela odkázán na pomoc násilné osoby, jelikož jejich rodina, je jediným spojovacím článkem s okolím. Tímto je zdravotně postižený jedinec vydán agresorovi na milost, což je jeden z důvodů, proč osoby s fyzickou či mentální indispozicí jsou snadnou obětí domácího násilí.

Osoby zdravotně postižené se v důsledku svého handicapu, jako je např. upoutání na invalidní vozík, mentální indispozice, nemohou bránit agresí ze strany násilné osoby.

Dalším důvodem, proč je tato skupina osob snadnou obětí domácího násilí, je např. ztížená schopnost komunikace s okolím, která může být způsobena smyslovým postižením či mentální indispozicí. Taková osoba ohrožená domácím násilím není schopna rozeznat závažnost či spíše nebezpečnost jednání.

Věrohodnost informací o domácím násilí od zdravotně postižených jedinců je často podceňována a napadána s odkazem na jejich duševní zdraví či rozpoznávací

²¹ Kazuistika případu ze spisu Krajského ředitelství policie Zlínského kraje

schopnosti. Významným faktorem je zde také strach ohrožené osoby z pomsty ze strany násilné osoby, na které je tato osoba zcela závislá a proto odmítá uvádět jakékoli informace k incidentu.

4. DOMÁCÍ NÁSILÍ A APLIKACE INSTITUTU VYKÁZÁNÍ

„Vykázání představuje intervenci ze strany státu jako reakci na aktuálně páchané násilí a budoucí hrozící nebezpečí vyplývající pro ohroženou osobu ze soužití s osobou násilnou. Tento úkol byl svěřen policii České republiky jako instituci, která má nejlepší předpoklady pro vstup do násilného vztahu a iniciaci dalších navazujících opatření.“²²

Velký průlom v oblasti ochrany ohrožených osob domácím násilím dne 1. 1. 2007. V tento den nabyl účinnosti zákon číslo 135/2006 Sb., jímž se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Před tímto datem jestliže osoba ohrožená domácím násilím již nechtěla snášet vliv násilí ze strany partnera, byla nucena opustit společnou domácnost často i s dětmi a nejdříve si hledat vlastní bydlení. I toto byl jeden z důvodů, který znesnadňovat odhalení a řešení domácího násilí.

Od 1. 1. 2007 se tato situace zcela obrátila a při řešení domácího násilí již osoba ohrožená není nucena opouštět domácí prostředí, které zná a toto místo opouští agresor domácího násilí.

Způsob, jakým jsou tito agresori donuceni opustit společnou domácnost je institut vykázání, který provádí Policie České republiky.

²² Bílý kruh bezpečí, o. s., *Metodický rámec interdisciplinární spolupráce na místní úrovni při řešení případů domácího násilí*, 2007, s. 13

4.1 INSTITUT VYKÁZÁNÍ

„Zákon na ochranu před domácím násilím je postaven na třech vzájemně provázaných pilířích:

- ❖ *Policie České republiky – uvedený pilíř spočívá na policejním zásahu, který se uskuteční buď na žádost samotné ohrožené osoby, jejích rodinných příslušníků či jiných osob a institucí; jeho cílem je v první řadě zastavení aktuálního násilí v rodině či společném obydlí, pakliže k němu dochází, a to formou vykázání násilné osoby.*
- ❖ *Intervenční centrum – tento pilíř spočívá v kontrole dodržování povinností uložených násilné osobě při vykázání a v následné péči o ohroženou osobu ze strany intervenčního centra spočívající v pomoci psychologické, sociální i právní; zásah státu, vstup do privátní sféry, se děje s ohledem na náležitě zajištění ochrany základních lidských práv ohrožené osoby i proti její vůli.*
- ❖ *Soudy – třetí pilíř si lze představit jako občanskosprávní řešení situace ohroženou osobou, která se může obrátit na soud především se žádostí o vydání předběžného opatření, na jehož podkladě by ten, kdo ohrožuje tuto osobu svým násilným chováním, byl nucen opustit byt a jeho bezprostřední okolí a ve stanovené době se do takto opuštěného místa nevracel; tuto možnost by osoba ohrožená domácím násilím měla jak v případě předchozího vykázání násilné osoby podle zákona o policii; dále se v rámci občanskosprávního řešení situace vyvolané domácím násilím předpokládá, že ohrožená osoba bude iniciovat řízení ve věci samé, zejména pokud jde o rozvod manželství, vypořádání*

společného jmění manželů včetně společného bydlení, úpravu styku s nezletilými dětmi atd. “²³

Institut vykázání byl v období od 1. 1. 2007 do 21. 12. 2008 prováděn v rámci správního řádu a existovaly dva druhy institutu vykázání, a sice rozhodnutí o vykázání v případě, že se násilná osoba v době vykázání nacházela ve společné domácnosti, a rozhodnutí o zákazu vstupu, v případě, že v době rozhodnutí byla násilná osoba mimo společnou domácnost.

Od 1. 1. 2009 policista provádí pouze vykázání násilné osoby ze společného obydlí, bez ohledu na skutečnost, zda se v době vykázání násilná osoba nachází ve společném obydlí nebo je mimo něj.

Policie České republiky je oprávněna dle § 44-47 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, po vyhodnocení situace použít institut vykázání.

Tento zákon klade na policisty jisté nároky při řešení domácího násilí. Policista musí umět vhodně komunikovat jak s osobou násilnou tak i s osobou ohroženou a při komunikaci s nimi být trpělivý. Způsob přístupu policisty na místě incidentu může ovlivnit další ochotu a iniciativu ohrožené osoby řešit svoji situaci.

Bylo tedy důležité, aby policisté byli vyškoleni v poznání typických znaků domácího násilí a zvolení co nejhodnějšího postupu jak v dané situaci reagovat na problém domácího násilí.

Úkon vykázání patří mezi oprávnění policisty, které dokáže na jedné straně velmi účinně řešit v danou chvíli zajištění bezpečí ohrožených osob, na druhou stranu však může chybným posouzením konfliktu a situace tzv. „rozjet vlak“, který nenávratně poznamená životy zainteresovaných osob. Vykázání umí naštěstí většinou „dobře chránit“, jsou však popsány i výjimečné případy, kdy nesprávné a na sebe navazující rozhodnutí a postupy měly tragický dopad na osudy všech členů rodiny.

²³ STŘÍLKOVÁ Patricie, FRYŠTÁK Marek, *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*, Ostrava: KEY Publishing, 2009, s. 38

4.2 PODMÍNKY VYKÁZÁNÍ

Jak už jsem v předešlé kapitole uvedl, od 1. 1. 2009 je vykázání uvedeno v zákoně číslo 273/2008 Sb., o Policii České republiky v § 44 – 47.

Vykázání je v zákoně postaveno tak, lze-li na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předcházející útoky, důvodně předpokládat, že se osoba dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví nebo svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti, je policista oprávněn vykázat tuto osobu z bytu či domu společně obývaného s útokem ohroženou osobou, jakož i z bezprostředního okolí společného obydlí. Policista je oprávněn tuto osobu vykázat i v její nepřítomnosti.

Policista v praxi musí nejprve vyhodnotit hrozbu nebezpečného útoku a přítomnost znaků domácího násilí, jako je společná domácnost, přítomnost různých forem násilí, opakovanost incidentů, neměnné rozdělení rolí aktérů domácího násilí, vyhodnotit také předešlé útoky, jejich intenzitu. Dále např. vztah násilné osoby k požívání alkoholu, jeho požitého množství či užívání jiných návykových látek. Policista tyto důležité informace získává jednak od oznamovatele incidentu, osoby ohrožené, osoby násilné, sousedů, dalších rodinných příslušníků. Maximum důležitých informací jako jsou např. ty, zda je násilná osoba držitelem zbrojního průkazu či střelné zbraně, zda v minulosti byly v rodině řešeny případy obdobného charakteru, získává policista lustrací v policejních evidencích.

Po zjištění a vyhodnocení výše uvedených skutečností může policista přistoupit k vykázání násilné osoby na dobu deseti dní, a to i bez souhlasu, nebo i nesouhlasu ohrožené osoby.

Policista při vyhodnocování hrozby nebezpečného útoku a zvláště závažného útoku a přítomnosti typických znaků domácího násilí postupuje dle metodické příručky 1/2010 ředitele ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky k realizaci závazného pokynu policejního prezidenta č. 166/2009 o provádění vykázání, která uvádí, že policista při vyhodnocování použije jako pomůcku při komunikaci s násilnou a ohroženou osobou formulář „otázky SARA DN“.

Policista při vyhodnocování hrozby nebezpečného útoku zvažuje zejména:

- ❖ předcházející útoky, jejich intenzitu a počet,
- ❖ míru agrese násilné osoby,
- ❖ stav ovlivnění alkoholem nebo jinými návykovými látkami a vztah násilné osoby k alkoholu a návykovým látkám,
- ❖ tendence použití zbraně, její držení a pravděpodobnost jejího budoucího užití proti ohrožené osobě,
- ❖ tendence k sociální izolaci ohrožené osoby,
- ❖ znemožňování uspokojování základních potřeb jako je např. kontrola ohrožené osoby v intimních situacích,
- ❖ ničení a rozbíjení předmětů a věcí ve vlastnictví ohrožené osoby a cílem ponížit ji.

Diagnostická metoda SARA DN (Spousal Assault Risk Assessment) byla transformována pro práci policistů, kteří se dostanou do prvního kontaktu s osobou ohroženou domácím násilím. Tato metoda umožňuje zjistit rizikové faktory domácího násilí a přijmout nejlepší rozhodnutí při opakovaném násilí mezi partnery.

Diagnostická metoda SARA DN je koncipována jako dotazník rizikových faktorů pro domácí násilí, která se skládá z 15 otázek rozdělených do tří oddílů po pěti otázkách. První dva oddíly jsou zaměřeny na násilnou osobu a třetí oddíl se věnuje osobě ohrožené domácím násilím, na její zranitelnost. Časová osa pro hodnocení rizik z prvních dvou oddílů se skládá jak z hodnocení současnosti, tak i z minulosti.

Pro co nejpřesnější vyhodnocení metody SARA DN je důležité mimo informací, které policista získá při rozhovoru s ohroženou osobou, násilnou osobou a svědky, také informace z dostupných evidencí o minulosti násilné osoby.

Další důležitou podmínkou je školení policistů při používání metody SARA DN, jelikož při nedostatečné znalosti a řídké zkušenosti s výjezdy k domácímu násilí hrozí naprosto nesprávné zhodnocení situace, což může vést k podcenění rizika a vystavení ohrožené osoby dalšímu nebezpečí a týrání. Školení probíhá v rámci jednotlivých krajských ředitelství.

4.3 POSTUP POLICIE PO OZNÁMENÍ INCIDENTU

Každý policista je vždy povinen přijmout oznámení incidentu a vyhodnotí hrozbu nebezpečného útoku a hrozbu zvláště závažného útoku. Všechna oznámení učiněná přes linku 158 jsou přijímána operačním střediskem a dále předána věcně příslušnému policistovi. Policista se snaží získat maximum potřebných informací k oznámenému incidentu. Tyto informace získává lustrací v dostupných evidencích Policie ČR a slouží ke zjištění, zda byl u daných osob v minulosti řešen podobný incident či realizováno vykázání, zda násilná nebo ohrožená osoba nejsou držiteli střelných zbraní či pachatelé násilné trestné činnosti. Zjištěné informace jsou v praxi předávány policistům, kteří vyjíždí na místo incidentu cestou dozorcí služby či operačního střediska a jsou důležité pro připravenost policisty pro řešení problémů na místě incidentu.

Po příjezdu na místo incidentu si policista vyžádá souhlas se vstupem do společného obydlí. Ve většině případů je oznamovatelem přímo ohrožená osoba nebo jiný uživatel společného obydlí a policista žádá tento souhlas od nich. V případě, že společné obydlí má více uživatelů, postačí policistovi ke vstupu do obydlí souhlas kteréhokoliv z nich.

Pokud tento souhlas nebude zakročujícímu policistovi dán, je na posouzení policisty zda využije oprávnění dle § 40 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, který umožňuje policistovi vstoupit do společného obydlí bez souhlasu uživatele a provést úkony či opatření, jestliže věc nesnese odkladu a vstup do obydlí je nezbytný pro ochranu života nebo zdraví osob. Pokud není možné učinit objektivní závěr o existujícím ohrožení, policista kontaktuje operační středisko, které se pokusí navázat s ohroženou osobou kontakt.

Policista po vstupu do obydlí zajistí oddělení násilné osoby od osoby ohrožené. Pokud je to možné, snaží se o takové oddělení těchto osob, aby se vzájemně neviděly ani neslyšely. Tímto opatřením policista zamezí dalšímu napadání ohrožené osoby ze strany osoby násilné, předchází tím ovlivňování výpovědi ohrožené osoby a uklidní celou napjatou situaci na místě incidentu.

Pokud zjistí zranění osob, zajistí jejich lékařské ošetření.

Policista musí také zjistit, zda ve společném obydlí žijí nezletilé osoby, v jaké jsou stavu, zda byly přímo dotčeny násilným jednáním. Pokud se ve společném obydlí nacházejí nezletilé osoby, policista vždy dbá na to, aby nezletilé osoby byly odděleny od osoby násilné. Což zajistí také uklidnění situace na místě, navíc více chrání ohrožené nezletilé osoby od jejich fyzického zranění.

Po provedení těchto určitě důležitých úkonů policista ověří totožnost osob nacházejících se na místě incidentu. Dále policisty tyto osoby vyzve k podání vysvětlení o incidentu a toto vysvětlení podávají osoby odděleně. Tímto získává důležité informace k posouzení rizik násilí a přítomnosti znaků domácího násilí, které jsou důležité pro zjištění, zda se policista v obydlí, ve kterém dochází k domácímu násilí.

Zjistí-li policista, že se násilná osoba zdržuje v obydlí ohrožené osoby neoprávněně, vyzve ji, aby toto obydlí opustila, zároveň ji poučí, že neoprávněným setrváním v obydlí ohrožené osoby se může dopustit trestného činu porušování domovní svobody dle § 178 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

Policista by po celou dobu na místě incidentu domácího násilí měl naprosto ovládat svoji psychiku a zůstat nestranný. Po celou dobu by měl pozorovat chování účastníků incidentu a neukvapovat se ve svých závěrech, protože představa a realita mohou být odlišné. Dále zjistit zjevné poškození inventáře bytu a osobních věcí, z čeho lze také usuzovat, kdo je násilnou osobou a případný průběh předchozích událostí.

Násilná osoba ve většině případů celou situaci bagatelizuje, snaží se vysvětlit své chování pod různými smyšlenými legendami zavinění incidentu svalit na ohroženou osobu.

Pokud na místě vznikne podezření z domácího násilí, postupuje policista dále využitím zákonných prostředků a to vykázáním.

V případě, že nejsou na místě incidentu zjištěny znaky domácího násilí, ale jedná se pouze o „ostrou výměnu názorů“, hádku či vzájemné napadání i v tomto případě se může jednat o protiprávní jednání v přestupkové rovině. Případně může aktérům navrhnout řešení jejich situace různými rodinnými poradnami.

Policisté, kteří se jsou na místě incidentu, mají možnost či dokonce povinnost vhodné konzultovat postup ihned telefonicky s příslušným specialistou (riziko nepravých a falešných obětí). Tato praxe je na našem krajském ředitelství již zavedena delší dobu, kdy ve sporných případech je policisty kdykoliv kontaktována krajská metodička pro problematiku domácího násilí.

Činnost policisty při vykázání lze rozdělit na činnosti resp. postup při samotném vykázání, postup ve zvláštních případech, činnost po vykázání zejména příjezdu z místa vykázání na útvar Policie.

4.4 POSTUP PŘI VYKÁZÁNÍ

Policie České republiky při úkonech souvisejících s vykázáním postupuje dle metodické příručky č. 1/2010 ředitele ředitelství pořádkové policie Policejního prezidia České republiky k realizaci závazného pokynu policejního prezidenta č. 166/2009 o provádění vykázání.

V případě realizace institutu vykázání a dalších s tímto institutem souvisejících úkonů, je policista povinen zajistit přítomnost nezúčastněné osoby, která zde vystupuje jako svědek.

Existuje i možnost tento úkon provést bez nezúčastněné osoby v případě, jestliže hrozí nebezpečí z prodlení a také, jestliže by v souvislosti se zajišťováním přítomnosti nezúčastněné osoby hrozila eskalace konfliktu nebo by zajišťování přítomnosti této osoby bylo spojeno s nepřiměřenou čekací dobou. Touto nezúčastněnou osobu nemůže být jiný policista.

Další povinností policisty je ústně oznámit násilné a ohrožené osobě vykázání a přitom je poučí o jejich právech a povinnostech dle §§ 45,46 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, dále vyhotoví potvrzení o vykázání. Toto potvrzení má zpravidla charakter propisovacího formuláře a je obsahem výjezdových desek, které má policista u sebe před výjezdem na místo incidentu. Součástí výjezdových desek je i vzor poučení pro násilnou i ohroženou osobu. Policista ohroženou osobu poučí o možnosti podání návrhu na vydání předběžného opatření podle § 76b zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, dále o možnosti využití psychologický, sociálních služeb

a následcích při uvedení vědomě nepravdivých údajů, k nimž policista při vykázání přihlíží.

Toto potvrzení o vykázání policista předá spolu s písemným poučením proti podpisu ohrožené a vykázané osobě, další podepsaný výtisk podepsaný násilnou i ohroženou osobou založí ke spisu.

Policista poučí vykázanou osobu o možnosti vyzvednutí kopie úředního záznamu o vykázání u příslušného útvaru policie.

Samozřejmě v některých případech, zvláště více emočně vyhrocených, odmítá vykázána i ohrožená osoba cokoli podepsovat. V tomto případě pokud výše uvedené potvrzení a poučení odmítnou osoby podepsat či převzít učiní policista o tomto poznámku v potvrzení o vykázání.

Pokud vykázaná osoba nesouhlasí s vykázáním, policista ji poskytne možnost podat ve věci námitky a to buď ústně podané námitky na místě, které policista poznamená do potvrzení o vykázání nebo volně na samostatný papír, který přiloží ke spisu, nebo má možnost vykázaná osoba podat námitky písemně do tří dnů od převzetí potvrzení o vykázání a to u místně příslušného vedoucího územního odboru příslušného krajského ředitelství policie.

Poté policista vyzve vykázanou osobu k vydání všech klíčů od společného obydlí a toto poznačí policista v potvrzení o vykázání. V případě, že klíče vykázanou osobou nejsou vydány, policista znovu o tomto učiní poznámku a sepíše důvody, z kterých vykázaná osoba klíče nevydala.

Dále policista jasně určí prostor, na který se institut vykázání taktéž vztahuje a to včetně bezprostředního okolí společného obydlí. Jde např. o přilehlou zahradu, ulici či stanovený počet metrů od obydlí.

Vykázání osoby trvá deset dnů. Počátek této lhůty je počítán ode dne, který následuje po dni, v němž došlo k vykázání a je ukončena ve 24:00 hod. desátého dne. Doba pro vykázání jde na základě návrhu ohrožené osoby na vydání předběžného opatření soudu. Tato desetidenní lhůta však nelze, a to ani se souhlasem ohrožené osoby zkrátit. Vykázaná osoba pokoušet o navázání kontaktu s ohroženou osobou. Tímto je

dán ohrožené osobě prostor a čas k zvážení a řešení celé situace, která probíhala až do uplatnění institutu vykázání.

Vykázaná osoba, před tím, než opustí vymezený prostor, má možnost si z tohoto prostoru vzít věci potřebné pro osobní hygienu, cennosti a doklady či mobilní telefon. Ke shromáždění a vyzvednutí těchto věcí určí policista tomu odpovídající dobu a vyzve ji opuštění určeného prostoru. Při tomto musí policista zajistit, aby si násilná osoba zároveň ze společného obydlí neodnesla věci důležité pro trestní či přestupkové řízení.

V případě, že násilná odmítne opustit obydlí či svůj pobyt v něm bezdůvodně protahuje, policista tuto osobu upozorní na možnost donucení za použití donucovacích prostředků a zajištění osoby k prosazení vykázání, pokud i přes to osoba neuposlechne, policista využije donucovacích prostředků a ze společného obydlí ji vyvede.

Policista také předá vykázané osobě seznam ubytovacích zařízení.

Jestliže vykázaná osoba není přítomna vykázání, policista se snaží zjistit místo jejího možného výskytu k předání poučení o právech a povinnostech při vykázání, a předání potvrzení o vykázání. V tomto případě je možné si informaci o provedení vykázání ověřit na čísle tísňového volání 158.

Po výše uvedených úkonech policista o vykázání informuje dozorčí službu a operační středisko. Dozorčí služba tyto informace vloží do informačního systému Evidence trestního řízení (dále jen ETR), který slouží pro zpracování spisové dokumentace.

V případě, že vykázaná osoba podá námitky proti vykázání ústně na místě incidentu do potvrzení o vykázání, policista neprodleně tuto námitku předá v pracovní době vedoucímu územního odboru cestou přímého nadřízeného, v době mimo službu vedoucího územního odboru, tuto námitku může předat i dosahovému služebnímu funkcionáři.

Jestliže vedoucí místně příslušného odboru zjistí, že nebyly naplněny podmínky pro vykázání, toto vykázání zruší a vyrozumí o tom jak násilnou tak i ohroženou osobu.

Pokud je vykázanou osobou např. domovník či kotelník a tímto vykázáním je ohrožen provoz určitého objektu nebo znemožněn výkon zaměstnání vyrozumí

policista příslušné osoby jako je zaměstnavatel či provozovat budovy, aby tyto osoby mohly na tuto situaci zareagovat.

4.5 POSTUP VE ZVLÁŠTNÍCH PŘÍPADECH

Jedná se o případy, ve kterých k domácímu násilí nedochází na klasických místech nebo se nejedná o „klasickou“ násilnou či ohroženou osobu.

K incidentu, který má znaky domácího násilí může dojít i např. na dovolené v hotelovém pokoji. V tomto případě se odlišuje místo, ze kterého je násilná osoba vykázána od místa ve kterém se zrovna nachází. Jestliže jsou splněny podmínky vykázání, policista násilnou osobu i v tomto případě vykáže ze společného obydlí, ale nikoli z prostoru hotelového pokoje.

V případě, že společné obydlí je využíváno násilnou osobou jako místo či sídlo podnikání a nelze fakticky toto místo oddělit od společného obydlí např. příčkou nebo uzavřením průchodu, může policista vykázat násilnou osobu i z tohoto prostoru. V tomto případě je vhodné, aby policista toto zdůvodnil v potvrzení o vykázání. Zejména v tomto případě o vymezení prostoru vykázání musí policista velmi zvážit i následný finanční postih celé rodiny.

Násilnou osobou v některých případech může být i nezletilá osoba. V takových případech policista vykáže i tuto osobu ze společného obydlí a předá ji orgánu sociálně-právní ochrany dětí.

Další zvláštní případ může nastat, je-li ohroženou osobou starý, těžce nemocný či nemohoucí člověk, který je odkázán na péči a pomoc vykázané osoby a tuto péči a pomoc nemůže ohrožené osobě poskytnout jiná osoba.

V tomto případě policista uvědomí odbor sociální péče příslušného obecního či městského úřadu, který poskytne ohrožené osobě danou péči. Jestliže vykázání nastane v nočních hodinách a tudíž nelze vyrozumět příslušný odbor sociální péče, policista zajistí ohrožené osobě převoz do zdravotnického zařízení a o tomto vyrozumí příslušný odbor sociální péče.

Policista po vykázání předá ohrožené osobě informace o institucích, které poskytují pomoc osobám domácím násilím ohroženým a to i v případě, že policista

na místě vykázání nerealizuje, dále poskytne vykázané osobě informace o možnostech dalšího ubytování.

4.6 ČINNOSTI PO PŘÍJEZDU Z MÍSTA VYKÁZÁNÍ

Policista po návratu na oddělení vyhotoví pod příslušným číslem jednacím v informačním systému ETR „Úřední záznam o vykázání“, který obsahuje konkrétní okolnosti, důvody pro vykázání, které byly zjištěny na místě incidentu. V úředním záznamu také blíže popíše okolnosti posledního incidentu, předcházející útoky násilné osoby, okolnosti vstupu policisty do společného obydlí, informace od svědků a důvody, které vedly policistu k závěru, že lze důvodně předpokládat, že se daná osoba dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti, dále popíše vymezení prostoru, na který se vztahuje vykázání. Úřední záznam o vykázání slouží jako podklad pro případné rozhodování soudu o prodloužení vykázání.

Samotné protiprávní jednání násilné osoby je evidováno pod samostatným trestním nebo přestupkovým číslem jednacím.

Úřední záznam o vykázání musí policista do 24 hodin od vstupu do obydlí doručit na příslušné intervenční centrum, v případě že k doručení použije fax či datovou schránku, poté telefonicky ověří jeho doručení. Dále úřední záznam doručí na příslušný okresní soud a orgán sociálně-právní ochrany dětí v případě, pokud s násilnou osobou žije ve společném obydlí nezletilá osoba.

Klíče, které byly vydány vykázanou osobou policistovi, se uloží do zapečetěné obálky, která je opatřena příslušným číslem jednacím. Tímto je zamezeno možné opakování celého incidentu.

Policista umožní jedenkrát v průběhu vykázání vykázané osobě vyzvednutí ze společného obydlí další věci pro osobní potřebu a věci, které jsou důležité či nezbytné pro povolání nebo podnikání vykázané osoby. Výše uvedené vyzvednutí věcí během vykázání je možné jen za přítomnosti policie a před umožněním vstupu o tomto informovat ohroženou osobu.

Policista je dále povinen do tří dnů od vykázání provést fyzickou kontrolu dodržování povinností, které vykázané osobě vyplynuly z vykázání, zda se nezdržuje v prostoru vymezeném policistou v potvrzení o vykázání včetně zákazu navazování kontaktů s ohroženou osobou. Ke kontrole policista může využít i informace od intervenčního centra. Kontrolu zpravidla provádí policista, který násilnou osobu vykázal, v případě, že tuto kontrolu nemůže provést, pověří tímto úkolem služební funkcionář jiného policistu. O kontrole a jejích výsledcích sepiše policista úřední záznam.

Před ukončením lhůty vykázání policista ověří, zda ohrožená osoba nepodala návrh civilnímu soudu na vydání předběžného opatření. V případě, že návrh nebyl podán, předá policista po skončení lhůty vykázání vykázané osobě proti podpisu klíče od společného obydlí. Jestliže byl podán návrh, policista o tomto informuje vykázanou osobu s tím, že jí klíče od společného obydlí nebudou vydány z důvodu prodloužení vykázání, pokud bylo návrhu vyhověno, předá tyto klíče příslušnému soudu. V případě, že nebylo návrhu vyhověno, umožní policista vykázané osobě, po nabytí právní moci rozhodnutí, převzetí klíčů.

Pokud v průběhu vykázání dojde k ukončení vykázání nebo prodloužení deseti denní lhůty na základě podání návrhu na předběžné opatření, musí ten, kdo změnu provedl neprodleně informovat vykázanou i ohroženou osobu, příslušný soud a intervenční centrum, policistu a orgán sociálně právní ochrany dětí v případě nezletilé osoby ve společném obydlí.

Vzhledem k nutné administrativě spojené s realizací institutu mají policisté u sebe tzv. výjezdové desky, které obsahují formuláře a podklady jako je úřední záznam o incidentu se znaky domácího násilí, formulář SARA DN, potvrzení o vykázání, leták s kontakty pro osoby ohrožené domácím násilím, seznam ubytoven. Dále jsou součástí výjezdových desek metodické materiály. Obsah desek je uveden v příloze bakalářské práce.

Závěrem této kapitoly bych zmínil, že jedním ze základních kamenů v účinném a správném vyhodnocení a řešení situace v oblasti domácího násilí spočívá v práci policisty na místě incidentu, který provádí prvotní filtr informací a musí při tom nejen získat důvěru oběti v policii, ale i správně identifikovat osobu násilnou. Veškerá činnost

musí probíhat rychle, násilná osoba musí být omezena na osobní svobodě a z místa konfliktu odstraněna. Policista se na místě incidentu nesmí spokojit jen s uklidňováním situace a hledáním smířlivého řešení situace.

Na tuto činnost policie navazuje sociální služba pro ohrožené osoby domácím násilím, kdy se jedná o intervenční centra, které úzce spolupracují s Policií ČR. Intervenční centra poskytují ohroženým osobám individuální psychologickou a sociálně právní pomoc. Pomohou např. ohrožené osobě s podáním návrhu na předběžné opatření spočívajícího v prodloužení vykazání u příslušného okresního soudu, kterým lze prodloužit dobu trvání vykazání. Předběžné opatření dle § 76b zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, trvá 1 měsíc ode dne následujícího po dni, v němž uplynula zákonná 10 denní lhůta.

5. PRÁVNÍ ÚPRAVA OCHRANY PŘED DOMÁCÍM NÁSILÍM

Stát má povinnost chránit základní práva a svobody svých občanů a nesmí tolerovat žádné porušení základních práv a svobod ani v případě, že k tomuto porušování dochází mezi osobami blízkými za dvěma společného obydlí.

Ochranu před domácím násilím v české republice upravuje zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, zákon 273/2008 Sb., o Policii České republiky, zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

V případě, že chování násilné osoby je nebezpečné s určitou mírou intenzity, policie toto jednání zadokumentuje a věc předá správnímu orgánu k projednání přestupku nebo ve věci zahájí úkony trestního řízení.

Jestliže charakter jednání násilné osoby nenaplňuje znaky skutkové podstaty trestného činu, může být i toto jednání posouzeno jako protiprávní a to jako přestupek dle zákona č. 200/1990 Sb., přestupcích. Nejčastěji se jedná o přestupky na úseku proti občanskému soužití dle § 49 zákona o přestupcích, jehož se dopustí ten, kdo:

- jinému ublíží na cti tím, že ho urazí nebo vydá v posměch,
- jinému z nedbalosti ublíží na zdraví,
- úmyslně naruší občanské soužití vyhrožováním újmou na zdraví, drobným ublížením na zdraví, nepravdivým obviněním z přestupku, schválnostmi nebo jiným hrubým jednáním.

Výše uvedené přestupky jsou návrhovými přestupky a ohrožená osoba je vyzvána správním orgánem k podání návrhu na projednání přestupku. Vzhledem k tomu, že projednání přestupku neřeší situaci ohrožené osoby domácím násilím, k projednání přestupku mnohdy ani nedochází. Projednání těchto přestupků může později sloužit jako důkaz při podání návrhu na vydání předběžného opatření k soudu.

Jestliže jednání násilné osoby naplní znaky skutkové podstaty trestného činu, zahájí orgány činné v trestním řízení úkony trestního řízení pro podezření ze spáchání některého z trestných činů vymezených v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

Jedná se hlavně o skutkovou podstatu trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí je vymezena v § 199 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. V tomto případě není třeba k trestnímu stíhání osoby, souhlasu poškozeného. Rozhodnutí o trestním stíhání násilné osoby je výhradně v rukou orgánů činných v trestním řízení.

Dále se může jednat například o:

- trestný čin těžkého ublížení na zdraví podle § 145,
- ublížení na zdraví podle § 146,
- omezování osobní svobody dle § 171,
- vydírání dle § 175,
- znásilnění dle § 185.

K zahájení trestního stíhání pro výše uvedené trestné činy je třeba udělení souhlasu poškozeného. Tento souhlas může poškozený v trestním řízení kdykoli vzít zpět, a to až do doby, než se odvolací soud odebere k závěrečné poradě.

V praxi se stává, že ohrožená osoba domácím násilím z obav o zdraví, svoje či dětí, vezme svůj souhlas s trestním stíháním zpět. Je nutno podotknout, že jednou odepřený souhlas již nelze znovu udělit.

6. ŠKOLENÍ POLICISTŮ V SOUVISLOSTI S DOMÁCÍM NÁSILÍM

Proškolení policisty v souvislosti s aplikací institutu vykázání je velmi důležité, jelikož provést vykázání smí jen proškolený policista. V některých případech vykázání totiž policista vykazuje z obydlí a prostoru, které jsou součástí společného obydlí, a násilná osoba tento prostor nutně potřebuje pro své podnikání a tento prostor nelze fakticky oddělit od společného obydlí. Násilná osoba se může tímto dostat do existenčních problémů a ztrátou financí, které jsou důležité i pro ostatní členy rodiny. Násilná osoba resp. její právní zástupce rozhodnutí o vykázání napadá a požaduje náhradu škody. Po přezkoumání oprávněnosti jednotlivých kroků při vykázání se také zkoumá, zda policista, který se rozhodl provést vykázání, byl řádně proškolen. Seznam proškolení jednotlivých policistů v souvislosti s problematikou domácího násilí vede každé krajské ředitelství policie.

Školení v Krajském ředitelství policie Zlínského kraje provádí krajská metodička na danou problematiku v rozsahu 7,5 hodin.

Školení se liší podle úrovní jednotlivých oddělení a v jaké fázi se s domácím násilím setkávají. Školení je rozděleno ve Zlínském kraji na školení pro policisty zařazených do Skupiny kriminální policie a vyšetřování, které je zaměřeno na trestní řízení v souvislosti s domácím násilím, na shromažďování důkazů k danému případu, práci s nezletilými osobami ohroženými domácím násilím (např. výslechy dítěte). Další skupinou policistů školených na danou problematiku, jsou policisté zařazení na operačním odboru daného ředitelství. Školení těchto policistů je velmi důležité, i když nerozhodují na místě o provedení institutu vykázání, ale často jsou prvními, kterým je incident se znaky domácího násilí hlášen. Už při získávání prvotních informací o incidentu je možné „vyčíst“ náznaky domácího násilí a tyto informace předat policistům, kteří jsou vysíláni na místo události. Dále jsou proškolení policisté zařazení na jednotlivých obvodních odděleních. Právě školení těchto policistů je velmi důležité, protože jsou to ti, kteří na místě incidentu musí vyhodnotit všechny rizikové faktory a provádějí samotné vykázání se všemi problémy, které se v různých mohou vyskytovat.

Obsahem tohoto školení je připravit policistu na základě teoretických, tak i praktických ukázek na provedení institutu vykazání.

Na začátku školení je probírána teorie „co je domácí násilí“ identifikace domácího násilí, jeho základní znaky, formy násilí, cyklus domácího násilí, základní rozlišení rolí aktérů domácího násilí, falešné oběti domácího násilí. Dále se poukazuje na indicie, podle kterých lze rozlišit co je domácí násilí a co není domácí násilí jako např. jednorázový incident, střídání rolí, vzájemné napadání či italská domácnost.

Dalším bodem školení je zmínka o právní úpravě dané problematiky, zejména zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, jehož hlavním cílem je ochrana a bezpečnost osob ohrožených chováním násilné osoby, dále je probírán zákon č. 273/2008 Sb., o Policii ČR a vybrané ustanovení trestního zákoníku, které se vztahuje k domácímu násilí.

Dále jsou proškoleny dovednosti a taktika zákroku policistů v souvislosti s domácím násilím a to jak činnosti před příjezdem na místo incidentu, tak zásady chování na místě incidentu. Policistům je vštěpováno, aby se před příjezdem na místo incidentu snažili získat co nejvíce informací o poměrech v rodině a jejich členech. Dále je kladen důraz, aby policisté na místě incidentu ovládali svoji psychiku a zůstali nestranní, jelikož to co vidí a slyší na místě incidentu v okamžiku příjezdu, ještě nemusí odpovídat skutečnosti. S policisty jsou v rámci taktiky zákroku probírány jednotlivé kroky na místě incidentu. Prvním krokem policistů je zjištění, zda na místě incidentu nedošlo ke zranění některého z účastníků a v případě zranění zajistit lékařské ošetření, dále následuje zjištění zjevného poškození vybavení bytu a osobních věcí, jelikož dle charakteru poranění a poškození věcí lze usuzovat, kdo je násilnou osobou. Dalším krokem je rozdělení jednotlivých účastníků, aby se zabránilo dalšímu možnému vzájemnému napadání, kdy po jejich rozdělení následuje výslech k dané věci, s osobou násilnou by měl jednat zkušenější a fyzicky zdatnější policista, dalším aktérům incidentu by se měl věnovat druhý člen hlídky. Policisté základních útvarů jsou informováni o tom, že komunikace s dětmi, kteří jsou účastníky incidentu, je nutné provádět jen v nezbytném rozsahu. Výslechy těchto osob provádí specialisté Služby kriminální policie a vyšetřování.

Dále je probíráno doporučené jednání s násilnou osobou, aby se policista nenechal „vtáhnout“ do sporu, nevyhrocoval situaci nemístnými poznámkami, aby neztrácel iniciativu a kontrolu nad situací. Doporučené věty policistům při jednání s násilnou osobou jsou např. „*dostavil jsem se na místo k obnovení klidu a pořádku...*“ či „*zatím nemám důvod Vám nevěřit a chápu, co mi říkáte, ale Vy musíte pochopit, že já jako policista musím jednat podle zákona a služebních předpisů...*“ Policista by si měl ověřovat i to, zda rozumí tomu, co mu osoba sděluje, toto učiní např. větou „*Rozumím Vám dobře, když říkáte....?*“

Také jsou s policisty probírány tzv. „zlaté věty“, které pomáhají policistovi na místě incidentu při komunikaci s ohroženou osobou. Jedná se např. o věty „*Bojím se o Vaše bezpečí*“, „*Bojím se o bezpečí Vašich dětí*“, „*Jsme připraveni Vám pomoci, pomoc existuje*“ či „*zasloužíte si lepší život*“.

Během školení je také policistům vštěpováno, aby po získání dostatku informací o situaci na místě incidentu konzultovali vše se služebním funkcionářem, který rozhodl a vyslání výjezdu a následně aby bylo rozhodnuto o dalším postupu.

Po provedení těchto kroků je na nutné dokončení prvotních úkonů policejní hlídkou na místě incidentu jako vyhodnocení incidentu, a pokud tento incident kvalifikuje jako případ domácího násilí, oznámí to věcně a místně příslušnému orgánu (Služba pořádkové policie, Služba kriminální policie a vyšetřování), který je povinen dostavit se na místo incidentu a rozhodnout.

S policisty jsou probírány i další činnosti v souvislosti s vykázaním jako je to, zda násilná osoba, jsou-li k tomu dány důvody, umístěna do záchytné či detoxikační stanice, zajištění převozu ohrožené osoby do bezpečí.

Nezbytnou součástí školení je i způsob zpracování případů domácího násilí v informačních systémech Policie ČR. Zde je probírán postup zpracování v informačním systému ETR, vyplnění statistických údajů.

Dalším významným bodem školení je vyplňování dotazníku SARA DN, který policistovi na místě pomáhá vyhodnotit rizika incidentu a následně i aplikaci institutu vykázaní.

Po tomto hlavním školení následují jen doplňující krátká školení zaměřené pouze na nejčastější chyby při řešení incidentu domácího násilí.

PRAKTICKÁ ČÁST

7. DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ K DANÉ PROBLEMATICE

Po prostudování literatury souvisejících s domácím násilím a konfliktech v rodině, metodických pokynů při činnostech práce Policie ČR v souvislosti s domácím násilím a absolvování školení k dané problematice pro policisty, tedy po seznámení se s teorií k domácímu násilí a konfliktům v rodině z hlediska práce Policie ČR, bylo přistoupeno k dotazníkovému šetření, ze kterého se skládá praktická část bakalářské práce. Podoba dotazníku je uvedena v příloze bakalářské práce.

7.1 CÍL A HYPOTÉZY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Policista může u Policie České republiky vykonávat službu například u pořádkové, dopravní či cizinecké policie. Mimo jiného dohled nad veřejným pořádkem a ochranou osob vykonává zejména služby pořádkové policie. Z tohoto důvodu byl výzkum proveden u policistů, kteří vykonávají službu na jednotlivých obvodních odděleních, které spadají pod službu pořádkové policie.

Cílem praktické části je zjistit, zda konflikty v rodině a jejich nutnost řešení ze strany Policie ČR je častá nebo jde o latentní konflikty v rodině, které probíhají za zavřenými dveřmi a policisté se nesebkávají často s nutností řešit tuto problematiku a zda jsou tyto konflikty v rodině často skutečné případy domácího násilí. Činnost policistů na místě incidentu se znaky domácího násilí je poměrně obsáhlá a obnovení klidu a pořádku na místě incidentu a ochrana ohrožených osob, což je považováno za úspěšné vyřešení incidentu, ovlivňuje mnoho faktorů jako je např. dostatek informací a situací a aktérech incidentu, rozdělení účastníků incidentu, tlak na rozhodnutí policisty na místě incidentu. Cílem praktické části je zjistit, zda policista vyslaný na místo incidentu se znaky domácího násilí disponuje dostatkem informací pro provedení zákroku, zda dochází často k použití donucovacích prostředků u těchto případů, zda je dostatečně zabezpečeno zpracování incidentu se znaky domácího násilí a zjištění, kterou činností považují policisté na místě incidentu za nejnáročnější. Výše uvedené šetření dotazníkovou metodou mezi policisty Krajského ředitelství policie Zlínského kraje by se mělo stát přínosem zejména pro doplnění školení zejména tím, že poukáže

na problémy policistů při aplikaci institutu vykazání jako ochrany ohrožených osob před domácím násilím.

Výsledky mého zkoumání budou následovně předloženy metodičce Krajského ředitelství policie Zlínského kraje pro problematiku domácího násilí k získání poznatků, které se případně promítnou do obsahu školení policistů v souvislosti s danou problematikou.

Zvolené hypotézy:

Hypotéza 1:

Při řešení konfliktů v rodině se častěji jedná o konflikty občanského soužití než o skutečné případy domácího násilí.

Hypotéza 2:

Při vyslání policisty na místo incidentu domácího násilí, disponuje policista dostatkem informací o místě incidentu a aktérech domácího násilí.

Hypotéza 3:

Násilná osoba je často pod vlivem alkoholu, a proto je nejčastějším využívaným opatřením ze strany policie využíváno umístění osoby do záchytné stanice.

Hypotéza 4:

Zkušeností policisty při komunikaci s osobou ohroženou domácím násilím je to, že ohrožená osoba trpěla násilím dlouho, než se rozhodla zavolat pomoc.

Hypotéza 5:

Zpracování incidentů se znaky domácího násilí je v informačním systému Policie ČR zajištěno dostatečně.

Hypotéza 6:

Nejnáročnějším úkonem policisty při řešení incidentů se znaky domácího násilí je obava, že nerozpozná domácí násilí.

7.2 METODA A PROVEDENÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Dotazníkové šetření bylo realizováno ve čtyřech územních odborech, ze kterých se skládá Krajské ředitelství policie Zlínského kraje. Z každého územního odboru bylo vybráno obvodní oddělení Policie ČR, které se nachází v největším městě příslušného územního odboru. Jednalo se o obvodní oddělení Zlín, Kroměříž, Uherské Hradiště a Vsetín.

Byla zvolena kvantitativní metoda formou dotazníkového šetření ve formě anonymního písemného dotazování. V první fázi byly zvoleny otázky k dané problematice. Poté byl sestaven dotazník, který se skládá z 15 otázek, se zaznamenáním jedné z možných nabídek odpovědí, případně uvedením pravděpodobného počtu využití jednotlivých opatření vyplývajících policistovi ze zákona jako je např. zákon č. 273/2008 Sb., o Policii české republiky, či zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), jehož úkolem bylo zjistit nejnáročnější činnost policistů při řešení incidentů se znaky domácího násilí, jejich zkušenost při komunikaci s ohroženou osobou, zda je násilná osoba při komunikaci často používá vyhrožování a vulgarity a bývá pod vlivem alkoholu, zda policisté při řešení incidentu domácího násilí využívají oprávnění dle § 44 zákona č. 273/2008 Sb., či zda dle jejich názoru je věnována ve společnosti dostatečná pozornost.

Pro získávání odpovědí na kladené otázky se skupinou respondentů stalo 25 policistů z každého obvodního oddělení policie příslušného územního odboru Krajského ředitelství policie Zlínského kraje.

Dotazníkového šetření se zúčastnilo tedy 100 policistů služby pořádkové policie Krajského ředitelství policie zlínského kraje.

Respondenti odpovídali na přesně dané otázky a měli označit jednu z možných variant odpovědí. Výjimku v tomto pravidle tvořily otázky číslo 12 a 15. Otázka číslo 12 se snažila zjistit nejvíce využívané opatření v souvislosti s řešením domácího násilí, které je dáno policistovi ze zákona, a policisté v této otázce uváděli pravděpodobný počet nabízených opatření, jako je umístění osob do záchytné stanice, zadržení osoby (podezření ze spáchání trestného činu, zajištění osoby nejméně na 24 h, či žádosti

o užití krátkodobé ochrany). Otázka číslo 15 se snažila zjistit, z hlediska zakročujících policistů, nejnáročnější úkon při řešení incidentů se znaky domácího násilí. V této otázce mohli Policisté označit i více než jednu z nabízených možností.

Uvedené možnosti pro výběr odpovědi byly zvoleny na základě rozhovoru a doporučení krajské metodičky pro problematiku domácího násilí.

7.3 VYHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ, KONFRONTACE S HYPOTÉZAMI

Data z dotazníkového šetření, která se vztahují k výše uvedeným hypotézám, byla zaznamenána do dotazníku a byla převedena z důvodu lepší přehlednosti do grafické podoby a vyhodnoceny, zda potvrdily či vyvrátily zvolenou hypotézu. Odpovědi na otázky, které se nevztahovaly přímo k výše uvedeným hypotézám, byly taktéž vyhodnoceny pro doplnění podkladů školení policistů v souvislosti s problematikou domácího násilí.

Hypotéza 1:

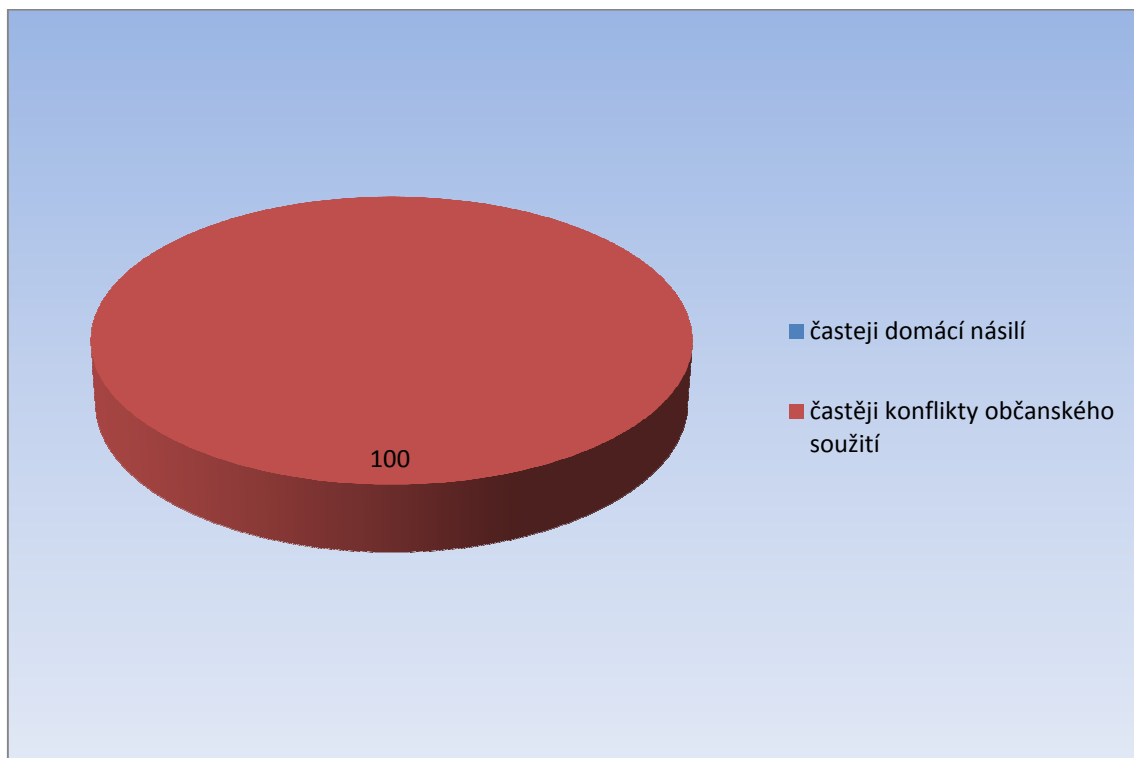
Při řešení konfliktů v rodině se častěji jedná o konflikty občanského soužití než o skutečné případy domácího násilí.

K výše uvedené hypotéze se vztahovala otázka číslo 2.

Jsou tyto konflikty častěji skutečné případy domácího násilí nebo jde o běžné vyhrocené konflikty u občanského soužití?

častěji domácí násilí / častěji občanské soužití

Graf č. 1 - Jsou tyto konflikty častěji skutečné případy domácího násilí nebo jde o běžné vyhrocené konflikty u občanského soužití?

Provedeným výzkumem byla zcela jasně potvrzena hypotéza číslo 1., neboť ze 100 dotazovaných kolegů se všichni shodně uvedli, že při řešení konfliktů v rodině se častěji jedná o konflikty občanského soužití než o skutečné případy domácího násilí.

Hypotéza 2:

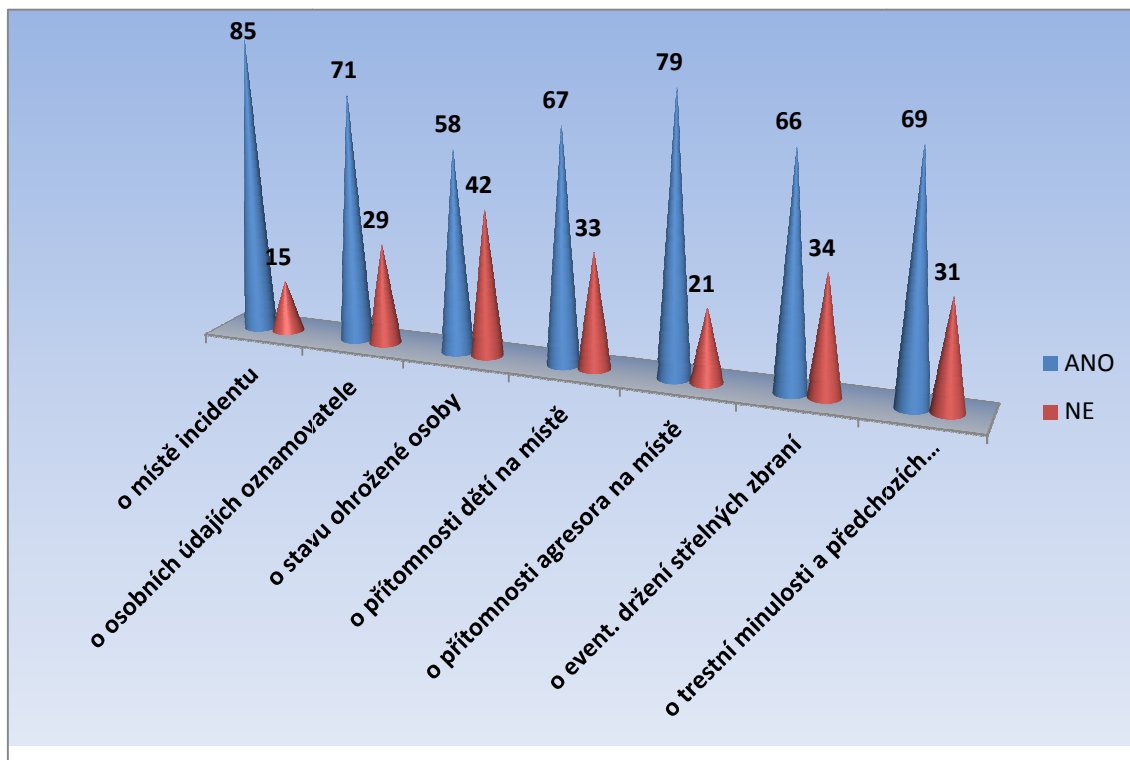
Při vyslání policisty na místo incidentu domácího násilí, disponuje policista dostatkem informací o místě incidentu a aktérech domácího násilí.

K výše uvedené hypotéze se vztahovala otázka číslo 6.

V případě, že jste byl/a vyslán/a k případu domácího násilí, měl/a jste dostatek informací?

• o místě incidentu,	ANO	NE
• o osobních údajích oznamovatele,	ANO	NE
• o stavu ohrožené osoby,	ANO	NE
• o přítomnosti dětí na místě,	ANO	NE
• o přítomnosti agresora,	ANO	NE
• o event. držení střelných zbraní,	ANO	NE
• o trestní minulosti a předchozích evidovaných incidentech.	ANO	NE

Graf č. 2 – *V případě, že jste byl/a vyslán/a k případu domácího násilí, měl/a jste dostatek informací?*

Součtem kladných a záporných odpovědí respondentů, je možné říci, že byla potvrzena hypotéza číslo 2., neboť na každou z vybraných oblastí vždy nadpoloviční většina dotazovaných odpověděla, že při vyslání k případu domácího násilí disponovala dostatkem informací o místě incidentu a aktérech domácího násilí. V oblasti informací o stavu ohrožené osoby byl rozdíl mezi dostatkem a nedostatkem informací největší a naopak se ukázalo, že policisté mají vždy v drtivé většině případů dostatek informací o místě incidentu.

Hypotéza 3:

Násilná osoba je často pod vlivem alkoholu, a proto je nejčastějším využívaným opatřením ze strany policie umístění osoby do záchytné stanice.

K výše uvedené hypotéze se vtaňují z dotazníku otázky č. 9 a 12.

Když hodnotíte komunikaci s násilnou osobou, setkali jste se často

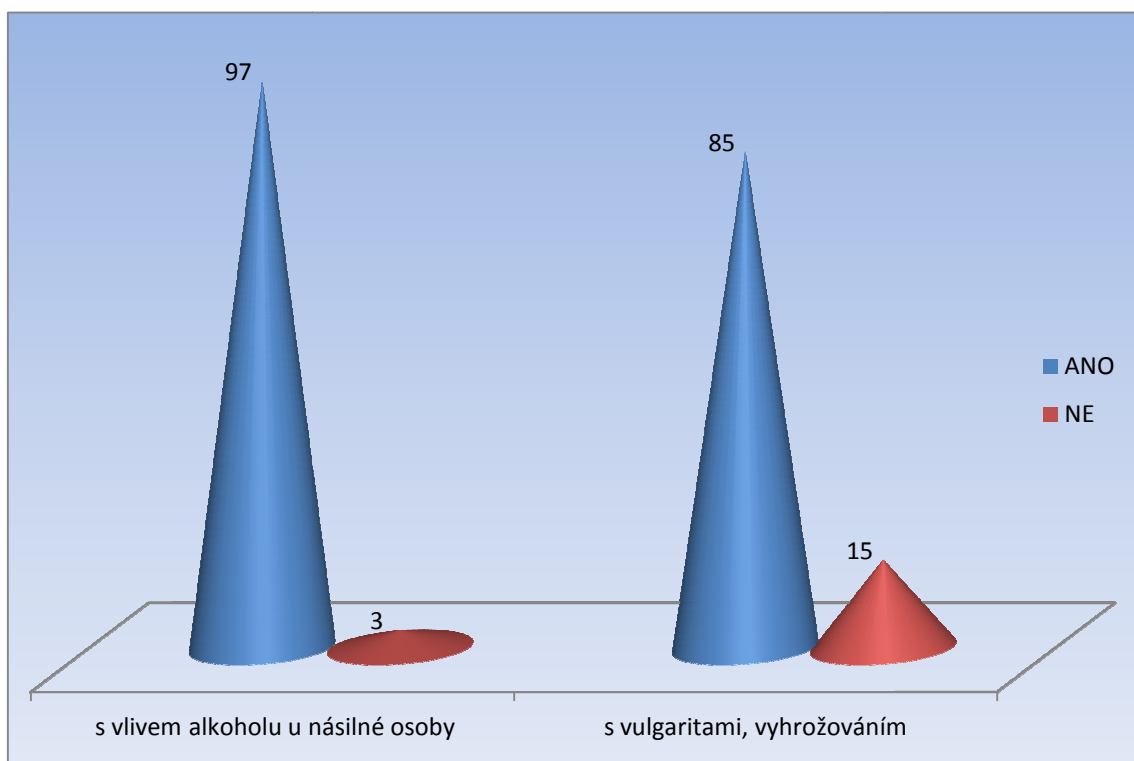
- *s vlivem alkoholu u násilné osoby,*
- *s vulgaritami, vyhrožováním.*

Ve své praxi u incidentů domácího násilí jsem využil těchto opatření

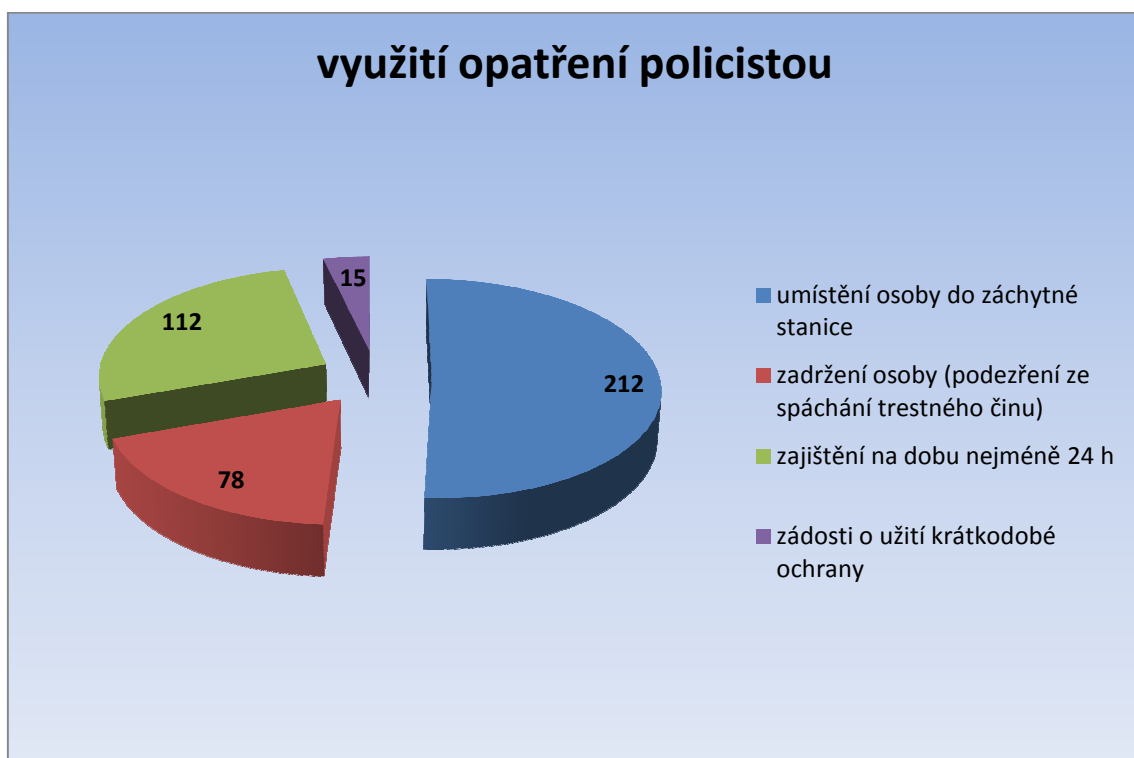
Uvedte prosím pravděpodobný počet

- *umístění osob do záchytné stanice,*
- *zadržení osoby (podezření ze spáchání trestného činu,)*
- *zajištění na dobu nejméně 24 h,*
- *žádosti o užití krátkodobé ochrany.*

Graf č. 3 - Když hodnotíte komunikaci s násilnou osobou, setkali jste se často

Graf č. 4 - Ve své praxi u incidentů domácího násilí jsem využil těchto opatření (pravděpodobný počet)

Rozdělením hypotézy č. 3 na dvě části bylo zjištěno součtem a porovnáním kladných a záporných odpovědí na otázku č. 9 dotazníku, že policisté se ve většině případů setkávají s násilnou osobou, která je pod vlivem alkoholu a při komunikaci používá vulgarity a vyhrožování. Tím byla potvrzena první část hypotézy. Druhá část hypotézy tvrdila, že z důvodů ovlivnění násilné osoby alkoholem, bývá nejčastěji využívané opatření plynoucí policií ze zákona, umístění osob do záchytné stanice. I tato část hypotézy byla potvrzena součtem a porovnáním výsledků pravděpodobných počtů využívaných opatření dotazovaných kolegů při řešení incidentu se znaky domácího násilí.

Hypotéza 4:

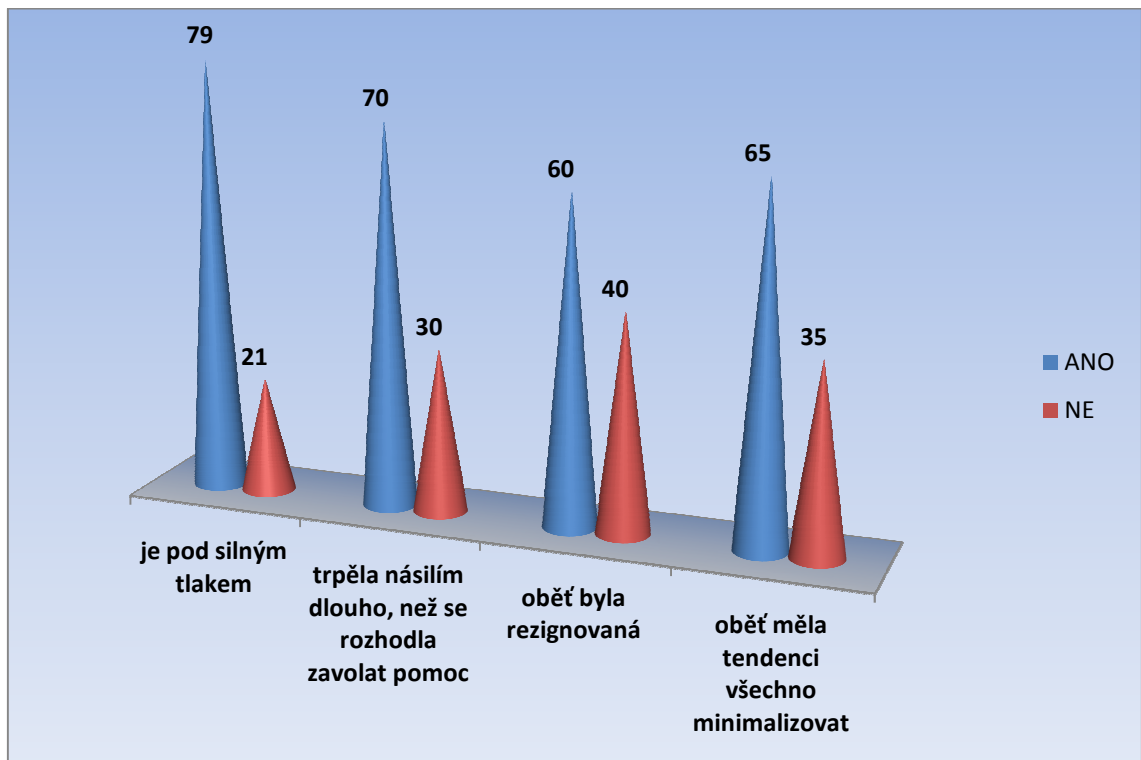
Zkušeností policisty při komunikaci s osobou ohroženou domácím násilím je to, že ohrožená osoba trpěla násilím dlouho, než se rozhodla zavolat pomoc.

K výše uvedené hypotéze se vztahuje otázka č. 8 uvedená v dotazníku.

Máte zkušenost, že při komunikaci ohrožená osoba:

- je pod silným tlakem,	ANO	NE
- trpěla násilím dlouho, než se rozhodla zavolat pomoc,	ANO	NE
- oběť byla rezignovaná,	ANO	NE
- oběť měla tendenci všechno minimalizovat.	ANO	NE

Graf č. 5 – Zkušenost policisty, že při komunikaci ohrožená osoba:

Porovnáním jednotlivých počtů odpovědí respondentů a bylo zjištěno, že byla potvrzena hypotéza č. 4, neboť 70 % všech dotazovaných kolegů uvedlo, že při komunikaci s ohroženou osobou má zkušenost, že tato osoba trpěla násilím delší dobu, než se rozhodla zavolat o pomoc.

Hypotéza 5:

Zpracování incidentů se znaky domácího násilí je v informačním systému Policie ČR zajištěno dostatečně.

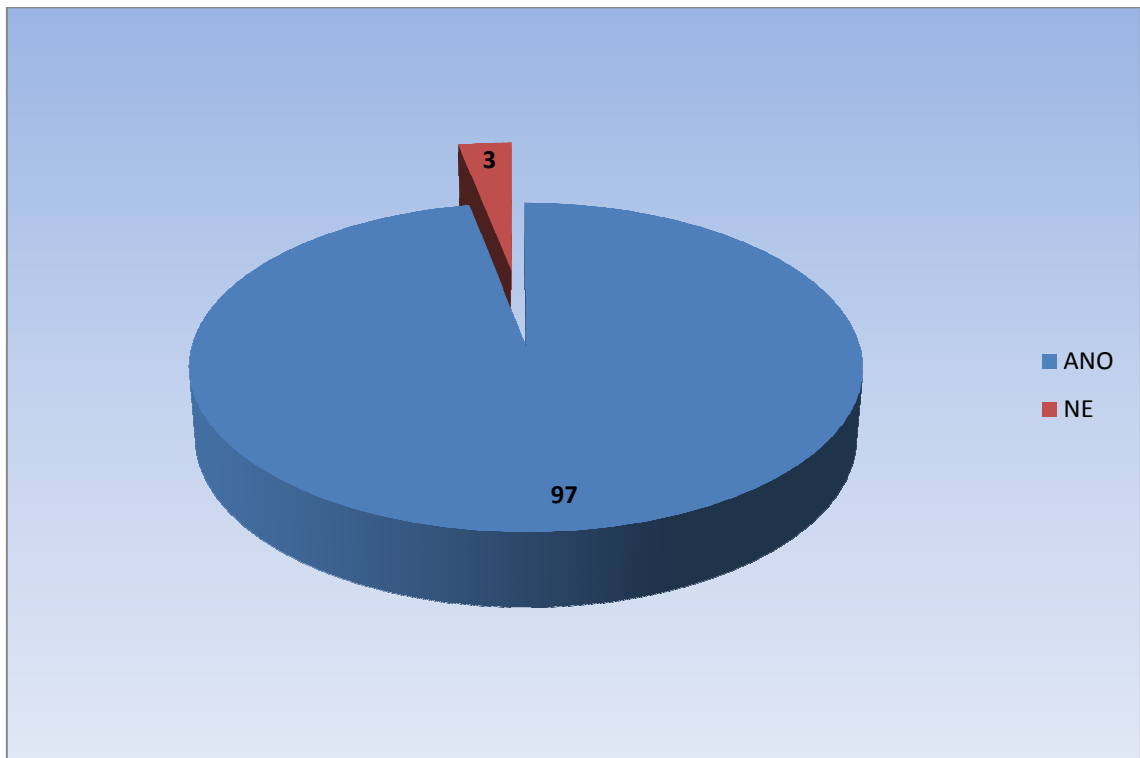
Výše uvedenou hypotézu ověřovala z dotazníku otázka č. 14.

Myslím si, že zpracovávání incidentů se znaky domácího násilí v informačním systému ETŘ PČR, je zajištěno dostatečně.

ANO

NE

Graf č. 6 - *Myslím si, že zpracovávání incidentů se znaky domácího násilí v informačním systému ETŘ PČR, je zajištěno dostatečně.*

Porovnání výsledku odpovědí na výše uvedenou otázku byla hypotéza č. 5 jednoznačně potvrzena. Z uvedeného vyplývá, že zpracování případu domácího násilí v informačním systému policie je pro policisty zajištěno v dostatečné míře a disponuje všemi formuláři potřebnými ke zpracování případu.

Hypotéza 6:

Nejnáročnějším úkonem policisty při řešení incidentů se znaky domácího násilí je obava, že nerozpozná domácí násilí.

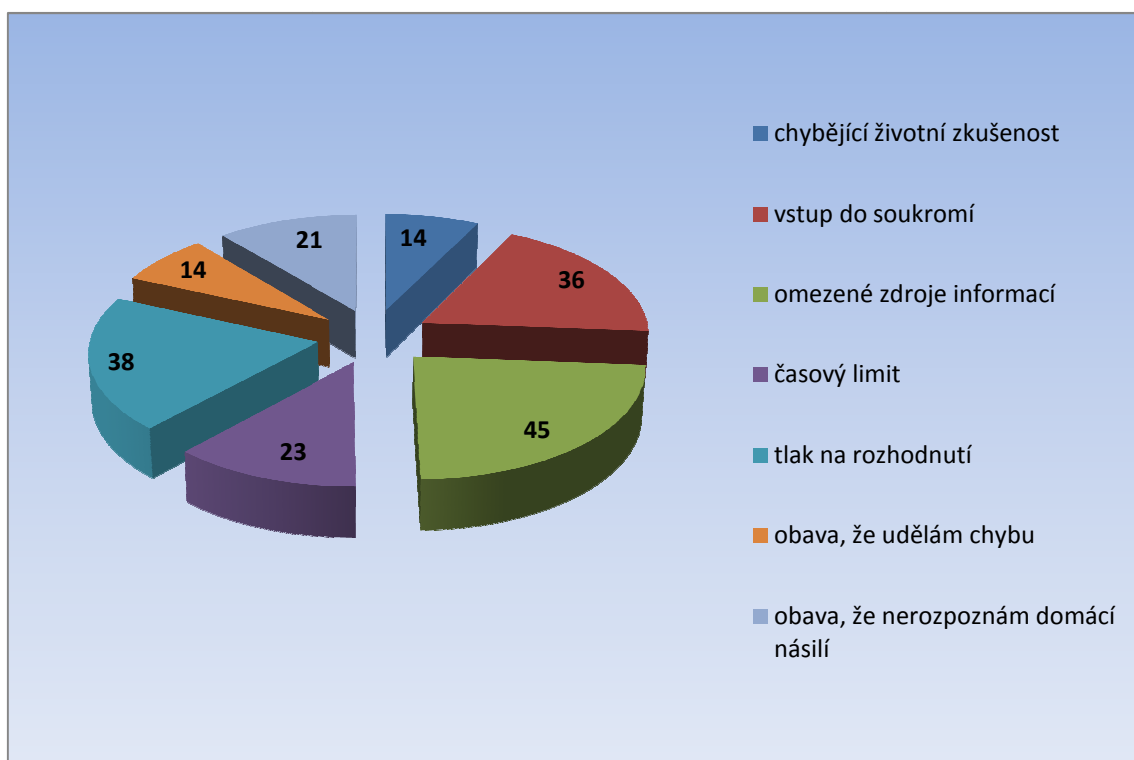
Na pravdivost tohoto tvrzení je v dotazníku zaměřena poslední otázka, a to otázka č. 15.

Prosím uveďte, co je pro Vás při řešení incidentů se znaky domácího násilí nejnáročnější:

můžete uvést i více možností

- *chybějící životní zkušenost,*
- *vstup do soukromí,*
- *omezené zdroje informací,*
- *časový limit,*
- *tlak na rozhodnutí,*
- *obava, že udělám chybu,*
- *obava, že nerozpoznám domácí násilí.*

Graf č. 7 – *Při řešení incidentů se znaky domácího násilí je dle policistů nejnáročnější*

Z odpovědí na poslední otázku dotazníku vyplývá, že policisté při řešení incidentů se znaky domácího násilí označují jako omezené zdroje informací k případu za nejnáročnější ve vztahu k dalšímu postupu na místě incidentu. V tomto případě tedy hypotéza byla vyvrácena. Tento výsledek lze brát pozitivně, protože dle mého názoru je na místě incidentu nejdůležitější činností zjištění vlastního domácího násilí. Z výsledku tedy lze vyčíst, že jako nejnáročnější ze všech činností, úkonů a věcí, které vykonávají policisté v souvislosti s domácím násilím, byly ve 23,5 % označeny *omezené zdroje informací*. V 19,8 % případu byl označen *tlak na rozhodnutí* ve věci jako nejnáročnější činnost, v 18,8 % byl označen vstup do soukromí, ve 12 % byl jako nejnáročnější označen *časový limit* na činnosti v souvislosti s domácím násilím. Obava policisty, že nerozpozná domácí násilí, byla jako nejnáročnější činnost označena v 11 %. Se stejnými procentuálními zastoupeními skončily dvě poslední možnosti z výše uvedené otázky, a to obava policisty že *udělá chybu* při řešení incidentu domácího násilí a *chybějící životní zkušenost*, které byly označovány v 7,3 % případů.

Může se zdát, že výsledek, který se vztahuje k poslední hypotéze, ostře kontrastuje s výsledkem zkoumání při ověřování hypotézy č. 2. Při ověřování této hypotézy bylo zjištěno, že policisté, kteří jsou vysláni na místo incidentu se znaky domácího násilí, disponují dostatkem informací počínaje od místa incidentu, aktérech domácího násilí, přes přítomnost agresora na místě incidentu a konče informací o trestní minulosti a předchozích evidovaných incidentech rodiny. Zde je nutné konstatovat, že výsledky šetření si vzájemně neodporují z toho důvodu, že policista na místě incidentu, v případě, že u incidentu nejsou zádní svědci či všímaví sousedé a jedná se o jinou formu domácího násilí než fyzické násilí, má policista opravdu omezené zdroje pro získání objektivních informací pro své rozhodnutí. V tomto případě, je pro policistu velmi ceněný zdroj informací všímavé okolí či sousedé, který není vždy k dispozici.

Dalšími otázkami v dotazníku bylo cílem zjistit, zda policisté služby pořádkové policie při svých výjezdech řeší často konflikty v rodině a tudíž disponují zkušenostmi a informacemi souvisejících s řešením konfliktů v rodině a domácím násilím. Šetřením bylo zjištěno, že 80 % dotazovaných policistů při výkonu služby často řeší případy konfliktů v rodině. Na přímou otázku, zda policisté řeší často skutečné případy domácího násilí, bylo zjištěno, že 80 % dotazovaných policistů se nesetkává často

při službě s nutností řešit případy domácího násilí. Výsledek šetření k této otázce jen podtrhuje výsledek šetření k ověření hypotézy č. 1, která byla potvrzena.

Z odpovědí na další otázky v dotazníku bylo zjištěno, že dotazovaní policisté zastávají názor, že problematice domácího násilí je věnována ve společnosti dostatečná pozornost. Tento názor zastávalo 79 % dotazovaných a 25 % dotazovaných policistů uvedlo, že se s domácím násilím setkalo také v soukromém životě, například u přátel či příbuzných. Toto jen potvrzuje fakt, že domácí násilí se vyskytuje bez ohledu na jakékoli sociální, ekonomické, geografické, rasové či věkové odlišnosti vrstev společnosti.

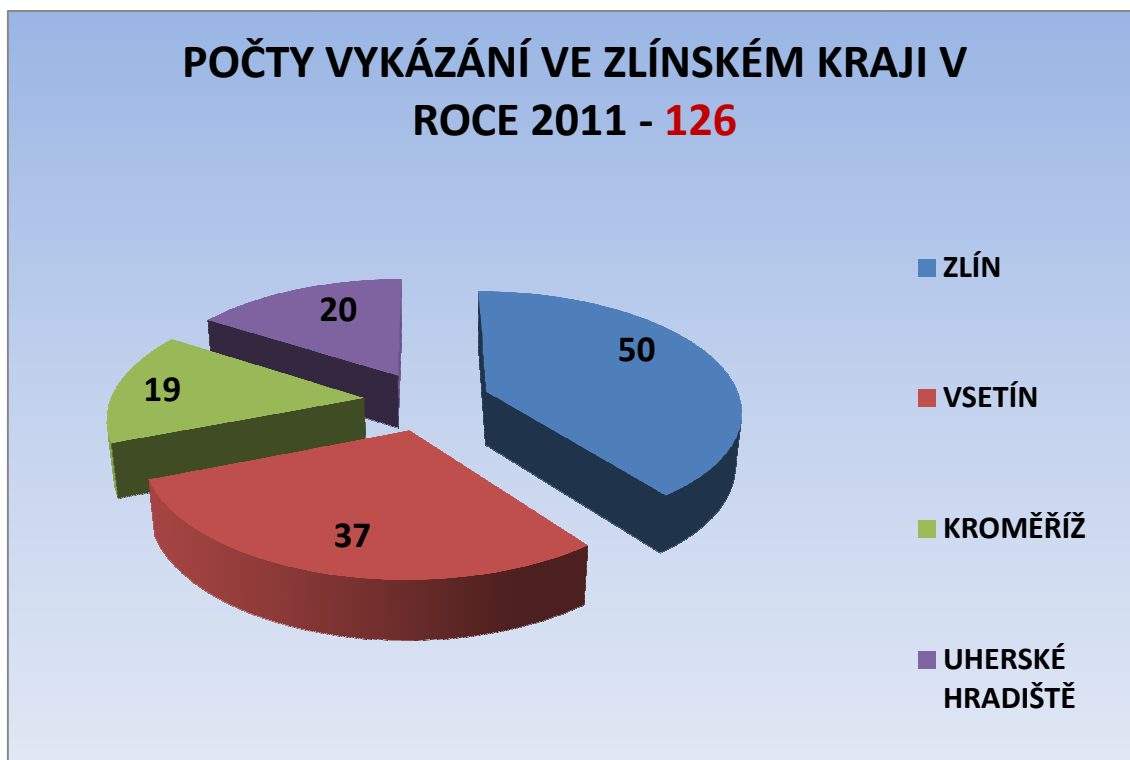
V rámci školení policistů i metodické příručky je policistovi kladeno za povinnost, aby po získání potřebných informací k případu domácího násilí, rozdělil od sebe účastníky incidentu. Toto rozdělení je důležité mimo jiného z důvodu ukončení dalšího napadání ohrožené osoby ze strany násilné osoby a zamezení ovlivňování výpovědi ohrožené osoby. Rozdělení má být dle možnosti provedeno co do viditelnosti tak i slyšitelnosti. Z tohoto důvodu k šetření, zda policisté se při své praxi setkali s větším problémem při rozdělení účastníků incidentu. Šetřením bylo zjištěno, že 40 % dotazovaných policistů se již setkalo s větším problémem při rozdělení účastníků incidentu.

Dotazníkovým šetřením bylo i zjištěno, že při řešení případů domácího násilí dochází ze strany policistů k použití donucovacích prostředků podle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, jen výjimečně. Výše uvedené uvedlo 66 % dotazovaných policistů, přitom 22 % dotazovaných uvedlo, že při řešení případů domácího násilí ještě donucovacích prostředků nemuseli použít.

Jelikož ve většině případů jsou členy rodiny i děti, které také velice trpí případným domácím násilím, byla jako jedna z otázek, zda policista musel při výjezdech řešit převoz dětí z místa incidentu do bezpečí. Šetřením bylo zjištěno, že tuto nutnost muselo řešit 15 % dotazovaných policistů.

Pro dokreslení celé problematiky uvádím na závěr praktické části bakalářské práce počty vykázaní ve Zlínském kraji v roce 2011.

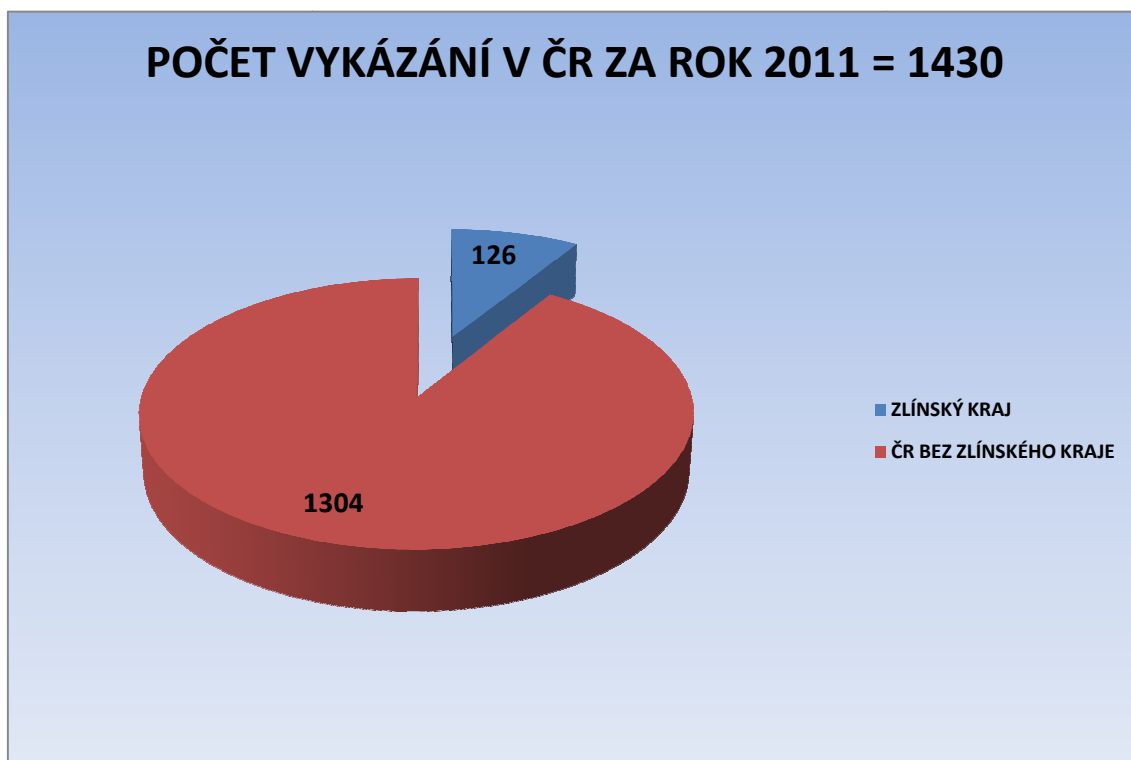
Graf č. 8 – počty vykázaní ve Zlínském kraji v roce 2011²⁴

²⁴ Graf získán z Intervenčního centra Zlínského kraje

Dále počty vykázání v celé České republice za rok 2011.

Graf č. 9 počet vykázání za rok 2011 v ČR²⁵

²⁵ Graf získán z intervenčního centra Zlínského kraje

7.4 ZHODNOCENÍ PRAKTICKÉ ČÁSTI

Praktická část byla věnována zjištění, zda konflikty v rodině a jejich nutnost řešení ze strany Policie ČR je častá nebo jde o latentní konflikty v rodině, které probíhají za zavřenými dveřmi. Šetřením bylo zjištěno, že se policisté často setkávají při výkonu služby s nutností řešit konflikty v rodině a také se potvrdilo to, že ve většině případů se jedná o konflikty v rodině na úrovni vyhroceného občanského soužití, než o skutečné případy domácího násilí. Toto zjištění bych považoval za kladné.

Činnost policistů na místě incidentu se znaky domácího násilí je poměrně obsáhlá a obnovení klidu a pořádku na místě incidentu a ochrana ohrožených osob, což je považováno za úspěšné vyřešení incidentu, ovlivňuje mnoho faktorů jako je např. dostatek informací a situaci a aktérech incidentu, rozdělení účastníků incidentu, tlak na rozhodnutí policisty na místě incidentu. Šetřením bylo zjištěno, že školení policistů, které zajišťuje kpt. Mgr. Ditta Pokorná v souvislosti s problematikou domácího násilí a jejich připravenost při řešení tohoto problému v rámci Krajského ředitelství policie Zlínského kraje je na dobré úrovni, jelikož z vyhodnocení odpovědí na otázky uvedené v dotazníku nebylo zjištěno žádných závažných potíží. Průběh školení by bylo vhodné zaměřit a věnovat více času způsobu zjištění objektivních informací o případném násilí v rodině a apelovat na policisty, aby nespolehali jen na výpověď ohrožené a násilné osoby, ale vyslechnout k případu i děti, sousedy, okolí a příbuzné zúčastněných osob. Z důvodu zjištění častého výskytu vlivu alkoholu a z toho plynoucího ovlivnění psychického stavu násilné osoby, je nutné dodržovat důsledně postup, že násilná osoba bude vykázána ze společného obydlí až po pobytu na detoxikačním zařízení, kdy se dostane zpět ke způsobilosti k právním úkonům a může tak plnohodnotně přijmout důsledky a omezení, které vyplývají z institutu vykázání.

ZÁVĚR

Závěrem musím říci, že zpracováním bakalářské práce jsem si rozšířil znalosti o problému domácího násilí a konfliktech v rodině. Ačkoli pracuji jako policista, doposud jsem se nesetkal ve službě ani v soukromém životě s nutností řešit incident domácího násilí.

Každá rodina se občas dostane do problémové situace, která může mít různou podobu a je důležité, aby rodina vzniklý problém či zátěž řešila komunikací s absencí nepřiměřených reakcí na své jednotlivé členy, kdy způsob reakce na problém je mimo jiné také dán vnitřní výbavou jednotlivých členů rodiny. Vzniklý a neřešený problém může časem přerůst až v domácí násilí.

Rodina by ale měla být místem lásky, ochrany a výchovy a měla by být hlavně místem, kde je bezpečí a klid. Kde jinde, než v rodině by lidé měli být k sobě vlídní a měli by zvládat i problémy, které přináší běžný život s minimálními konflikty a hádkami.

Cílem bakalářské práce bylo popsat domácí násilí, charakterizovat tento nežádoucí jev, který se vyznačuje mimo jiné hrubým či agresivním chováním od blízké osoby, od které bychom spíše očekávali lásku, pochopení a podporu. Odlišnost domácího násilí od jiných trestných činů spočívá zejména v tom, že násilná a ohrožená osoba jsou na sobě citově, ekonomicky a sociálně závislé. Domácí násilí může vznikat pozvolně a ohrožená osoba si ani neuvědomí, že se jedná o prvotní náznaky domácího násilí. Bakalářská práce dále popisuje činnosti policistů při řešení těchto případů, zejména při aplikaci institutu vykázání, který má preventivní charakter a poskytuje ohrožené osobě alespoň prostor pro klidnější řešení situace. Činnost policisty na místě incidentu je velmi složitá, musí jak uklidnit celou situaci a obnovit klid a pořádek tak zamezit dalšímu napadání ohrožené osoby. I přesto, že policista vidí stav ohrožené osoby, která v mnohých případech dlouho trpí domácím násilím či její rezignací na situaci, musí u něj převládnout profesionalita nad emocemi, což není, v případech přítomnosti dětí u domácího násilí, jednoduché. Důležitá v případech domácího násilí je i reakce sousedů a společnosti a jejich spolupráce s policií a dalšími institucemi, které se snaží pomoci ohroženým osobám.

Domácí násilí je problémem společnosti, který se i přesto, že je mu ve společnosti dle mého názoru věnována dostatečná pozornost, bude nadále vyskytovat z důvodu jeho páchání za zavřenými dveřmi mimo pozornost běžné veřejnosti a je nutné zapojení celé společnosti k tomu, aby tento problém byl co nejvíce minimalizován.

Když jsem se začal zabývat problematikou domácího násilí, tak jsem byl přesvědčen, že „jeho řešení po policejní linii již docela zaběhnuté“, zautomatizovanou praxí. Postupně jsem ale zjišťoval, že policisté dříve řešili domácí násilí, až když byly jasné známky ublížení na zdraví a byly patrné známky trestného činu.

V této fázi však už násilí velmi ovlivňovalo běžný život členů rodiny a nebyl nikdo, kdo by byl ochoten a odborně schopen bludný a začarovaný kruh trápení přerušit.

Jsem přesvědčen, že se situace obětí domácího násilí v českých podmínkách postupně zlepšuje. Policisté sice musí prožívat stres při zákrocích spojených a konflikty v rodině a domácího násilí, díky odborným školením ale stále více ztrácejí obavy, že udělají něco špatně a jsou schopni vyhodnocovat reálné riziko hrozby dalšího útoku a vnitřně a profesně se ztotožnit s faktem, že vykázaní je preventivním opatřením a je zapotřebí ho užívat vždy, když to situace vyžaduje.

Jen tak je Policie České republiky jako jediná, schopna poskytnout bezbranným obětem bezpečí a čas na přemýšlení, jak jít v životě dále....

Při četbě literatury, jež se věnuje domácímu násilí, na mne velmi zapůsobil citát MUDr. Františka Koukolíka: „*Domácí násilí v rodině, působí na děti více než všechna genetická postižení.*“ Přál bych celé naší společnosti, abych takových dětí bylo co nejméně a to i díky včasnému zásahu Policie České republiky.

RESUMÉ

Bakalářská práce je zaměřena na domácí násilí a konflikty v rodině z hlediska práce Policie České republiky. Práce se skládá z dvou částí, části teoretické a části praktické.

První kapitola se zaměřuje na definování domácího násilí, jeho základních znaků, forem. Dále osvětluje teorii příčin domácího násilí a cyklus domácího násilí.

Druhá kapitola je věnována konfliktům v rodině, které nedosahují znaků domácího násilí a také tak nejsou charakterizovány. Jedná se o tzv. italské domácnosti, u kterých dochází mimo jiného i ke střídání rolí násilné osoby a ohrožené osoby.

Třetí kapitola se zabývá subjekty domácího násilí, jak osobami násilnými, kterými mohou být jak muži, ženy či jiné osoby, které jsou pro ohroženou osobu osobami blízkými, tak osobami ohroženými, kde se jako v předešlém případě může jednat o ženy, které jsou nejčastějším terčem domácího násilí, tak i muže, seniory, děti či osoby zdravotně postižené.

Čtvrtá kapitola se zaměřuje na aplikaci institutu vykazání. Zde je tedy charakterizován jak institut vykazání, tak i podmínky, za kterých může být užito tohoto institutu. Dále je v této kapitole osvětlen postup Policie ČR po přijetí oznámení incidentu, postup při vykazání a také jsou zde zmíněny činnosti, které policisté vykonávají v rámci šetření případu domácího násilí po návratu z místa incidentu na základní útvar.

Pátá kapitola je věnována právní úpravě ochrany před domácím násilím, zákonům, které tvoří rámec ochrany před domácím násilím a také jakým způsobem mohou být jednotlivé případy zpracovávány na základě posouzení jednání násilné osoby.

Šestá kapitola popisuje školení policistů v souvislosti s problematikou domácího násilí. Je zde uvedena jeho charakteristika včetně oblastí, ze kterých se toto školení skládá.

Sedmá kapitola je již součástí praktické části bakalářské práce a zabývá se dotazníkovým šetřením, jeho výsledkům policejní činnosti při řešení domácího násilí a konfliktů v rodině. Obsahem sedmé kapitoly je uvedení cíle a hypotéz dotazníkového šetření, popis metody a provedení dotazníkového šetření, zpracování a prezentace výsledků. Dále obsahuje konfrontaci výsledků s hypotézami a doporučení o doplnění školení policistů na základě zjištěných výsledků šetření.

ANOTACE

Bakalářská práce je věnována domácímu násilí a konfliktům v rodině z hlediska práce Policie České republiky. Práce se skládá ze dvou částí, části teoretické a části praktické. V teoretické části jsou popisovány znaky, formy, příčiny domácího násilí s jeho charakteristikou a dalšími konflikty v rodině, popisem osoby násilné a osoby ohrožené domácím násilím. Práce se také zabývá institutem vykázání a jeho charakteristikou, právní úpravou a popisem jednotlivých činností při zjištění domácího násilí a realizaci tohoto institutu Policií České republiky a školením policistů v souvislosti s problematikou domácího násilí. Praktická část je věnována dotazníkovému šetření v souvislosti s problematikou domácího násilí a vykázání z hlediska práce Policie ČR. Cílem je přiblížit a osvětlit policejní činnosti v souvislosti s domácím násilím.

Klíčová slova: domácí násilí, konflikty v rodině, násilná osoba, ohrožená osoba, institut vykázání, policista, SARA DN, společné obydlí.

ANNOTATION

This bachelor thesis addresses domestic violence and family conflicts from the viewpoint of the Police of the Czech Republic. The thesis consists of a theoretical part and a practical part. The theoretical part describes the signs, reasons and forms of domestic violence and its characteristics and family conflicts, a description of the violent person and the person at risk of domestic violence. The thesis also addresses the institution of eviction and its characteristics, legal regulations and describes individual procedures when determining domestic violence and the implementation of this institution by the Police of the Czech Republic and the training of the police in relation to the issue of domestic violence. The practical part of the thesis presents an investigation via questionnaire in relation to the issue of domestic violence and the allocation of work from the viewpoint of the Police of the Czech Republic. The objective is to approach and explain police procedures in relation to domestic violence.

Keywords: home violence, family conflicts, violent person, person at risk, institution of eviction, policeman SARA DN, common living.

SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ

Zákony, interní předpisy:

- [1] Zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti před domácím násilím.
- [2] Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník.
- [3] Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.
- [4] Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.
- [5] Závazný pokyn policejního prezidenta č. 166/2009, o provádění vykázaní.
- [6] Metodická příručka č. 1/2010, ředitele ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky k realizaci závazného pokynu policejního prezidenta č. 166/2009, o provádění vykázaní.

Monografické publikace (knihy):

- [7] ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N., a kol, *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence* 1. vyd. Praha: Portál, 2011, 186 s. ISBN: 978-80-7367-690-2.
- [8] BUSKOTTE, A., *Z pekla ven žena v domácím násilí*. [Přel. Burger, M.] 1. vyd. Brno: Computer Press, 2008, 176 s. ISBN: 978-80-251-1786-6.
- [9] STŘÍLKOVÁ, P., FRYŠTÁK, M., *Vykázaní jako prostředek ochrany před domácím násilím*. 1. vyd. Ostrava: KEY Publishing, 2009, 91 s. ISBN: 978-80-7418-020-0.
- [10] TRÉLAŮN, B., *Překonávání konfliktů v rodině*. [Přel. Kozlíková, A.] 1. vyd. Praha: Portál, 2005, 143 s. ISBN: 80-7178-935-6.
- [11] VANÍČKOVÁ, E., a kol., *Interpersonální násilí na dětech*. 1. vyd. Praha: Úřad vlády ČR, 2009, 37 s. ISBN: 978-80-7440-001-8.
- [12] BURIÁNEK, J., KOVAŘÍK, J., a kol., *Domácí násilí – násilí na mužích a seniorech*. 1. vyd. Praha: Triton, 2006, 108 s. ISBN: 80-7254-914-6.

- [13] GJURIČOVÁ, Š., KOCOURKOVÁ, J., KOUTEK, J., *Podoby násilí v rodině*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2000, 101 s. ISBN: 80-7021-416-3.
- [14] ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P., *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: Příručka pro pomáhající profese*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007, 191 s. ISBN: 978-80-247-2014-2.
- [15] VITOUŠOVÁ, P., VEDRA, V., *Domácí násilí (informace a praktické rady pro ohrožené osoby)*. 3. upr., vyd. Praha: MJF, 2009, 12 s. ISBN: 978-80-86284-82-8.
- [16] ŠEDIVÁ, M., a kol., *Metodický rámec interdisciplinární spolupráce na místní úrovni při řešení případů domácího násilí*. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2007, 54 s. ISBN: 978-80-239-9449-0.
- [17] BEDNÁŘOVÁ, Z., a kol., *Domácí násilí: Zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám*. Praha: Acorus, 2009, 92 s. ISBN: 978-80-254-5422-0.

Elektronické monografie, webové odkazy:

- [18] Rodina, Oběti domácího násilí, [online] c 2009. Dostupné z: <http://www.rodina.cz/clanek6023.htm>.
- [19] Domácí násilí, Archiv – červen 2008, Ministerstvo vnitra – Informační servis. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/aktualit/sdeleni/2001/zdravotn.html>

SEZNAM TABULEK, GRAFŮ A OBRÁZKŮ

Grafy:

- [1] **Graf č. 1** Jsou tyto konflikty častěji skutečné případy domácího násilí nebo jde o běžné vyhocené konflikty u občanského soužití?
- [2] **Graf č. 2** V případě, že jste byl/a vyslán/a k případu domácího násilí, měl/a jste dostatek informací?
- [3] **Graf č. 3** Když hodnotíte komunikaci s násilnou osobou, setkali jste se často
- [4] **Graf č. 4** Ve své praxi u incidentů domácího násilí jsem využil těchto opatření
- [5] **Graf č. 5** Zkušenost policisty, že při komunikaci ohrožená osoba
- [6] **Graf č. 6** Myslím si, že zpracovávání incidentů se znaky domácího násilí v informačním systému ETR PČR, je zajištěno dostatečně.
- [7] **Graf č. 7** Při řešení incidentů se znaky domácího násilí je dle policistů nejnáročnější
- [8] **Graf č. 8** Počty vykázání ve Zlínském kraji v roce 2011
- [9] **Graf č. 9** Počet vykázání za rok 2011 v ČR

Obrázky:

- [1] **Obrázek č. 1** Čtyři fáze cyklu násilí (Walker, 1979)
- [2] **Obrázek č. 2** Specifikace násilí u násilných mužů a žen

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha A – Dotazník
- Příloha B – Úřední záznam o incidentu se znaky domácího násilí
- Příloha C – Otázky metody SARA DN
- Příloha D – Potvrzení o vykázáání
- Příloha E – Poučení vykázané osoby
- Příloha F – Poučení ohrožené osoby
- Příloha G – Instituce poskytující pomoc obětem domácího násilí
- Příloha H – Úřední záznam o provedení kontroly dodržování povinností vyplývajících z vykázáání
- Příloha I – Úřední záznam o vykázáání
- Příloha J – Schéma vykázáání - lhůty

Příloha A - dotazník

Dobrý den,

jmenuji se Michal Jungwirth, jsem studentem 3. ročníku IMS v Brně. Touto cestou si Vás dovoluji požádat o vyplnění anonymního dotazníku, kterým provádím výzkumnou část své bakalářské práce na téma Domácí násilí a konflikty v rodině z hlediska práce Policie ČR.

Prosím Vás o zakroužkování jedné z možností, která se Vám jeví jako nejvíce výstižná.

1. Setkáváte se při svých výjezdech často s nutností řešení konfliktů v rodině?

ANO NE

2. Jsou tyto konflikty častěji skutečné případy domácího násilí nebo jde o běžné a vyhocené konflikty u občanského soužití?

častěji domácí násilí častěji občanské soužití

3. Zastáváte názor, že je problematika domácího násilí věnována ve společnosti dostatečná pozornost?

ANO NE

4. Setkali jste se s případy domácího násilí i ve svém soukromém životě (např. u přátel, příbuzných)?

ANO NE

5. Setkáváte se jako policista při svých výjezdech často s případy domácího násilí?

ANO NE

6. V případě, že jste byl/a vyslán/a k případu domácího násilí, měl/a jste dostatek informací?

- o místě incidentu,	ANO	NE
- o osobních údajích oznamovatele,	ANO	NE
- o stavu ohrožené osoby,	ANO	NE
- o přítomnosti dětí na místě,	ANO	NE
- o přítomnosti agresora,	ANO	NE
- o event. držení střelných zbraní,	ANO	NE
- o trestní minulosti a předchozích evidovaných incidentech.	ANO	NE

7. Setkali jste se ve své praxi s tím, že byl větší problém v rozdělení účastníků incidentu?

ANO NE

8. Máte zkušenost, že při komunikaci ohrožená osoba:
- je pod silným tlakem,	ANO	NE
- trpěla násilím dlouho, než se rozhodla zavolat pomoc,	ANO	NE
- oběť byla rezignovaná,	ANO	NE
- oběť měla tendenci všechno minimalizovat.	ANO	NE

9. Když hodnotíte komunikaci násilnou osobou, setkali jste se často:
- s vlivem alkoholu u násilné osoby,	ANO	NE
- vulgaritami, vyhrožováním.	ANO	NE

10. Při svých výjezdech k případům domácího násilí jste donucovací prostředky museli použít ve své praxi:

často výjimečně nemusel jsem použít

11. Při řešení incidentů domácího násilí jsem již využil oprávnění dle § 44 zákona č. 273/2008 Sb.
ANO	NE
- V případě, že ANO, prosím, uveďte pravděpodobný počet:.....*

12. Ve své praxi u incidentu se znaky domácího násilí jsem využil těchto opatření:

Uveďte prosím pravděpodobný počet

- umístění osob do záchytné stanice,
- zadržení osoby (podezření ze spáchání trestného činu),
- zajištění na dobu nejméně 24 h,
- žádosti o užití krátkodobé ochrany.

13. Při svých výjezdech jsem již musel řešit převoz oběti do bezpečí:

ANO NE

14. Myslím si, že zpracovávání incidentů se znaky domácího násilí v informačním systému ETR PČR, je zajištěno dostatečně:

ANO NE

15. Prosím uveďte, co je pro Vás při řešení incidentů se znaky domácího násilí nejnáročnější:

můžete uvést i více možností

- chybějící životní zkušenost,
- vstup do soukromí,
- omezené zdroje informací,
- časový limit,
- tlak na rozhodnutí,
- obava, že udělám chybu,
- obava, že nerozpoznám domácí násilí.

Děkuji Vám za ochotu a čas věnovaný mému dotazníku. Vážím si Vaší upřímnosti a spolupráce.

Příloha B – Úřední záznam o incidentu se znaky domácího násilí

Č. j.

Úřední záznam o incidentu se znaky domácího násilí

Dne v hodin bylo přijato oznámení o incidentu se znaky domácího násilí (dále jen „incident“). Incident šetřili příslušníci Policie České republikyv místě (adresa incidentu):

.....
Násilná osoba:

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Telefon:

Trvalý pobyt (ulice, č. p., místo):

Ohrožená osoba:

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Telefon:

Trvalý pobyt (ulice, č. p., místo):

Oznamovatel (když osoba jiná než ohrožená):

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Telefon:

Trvalý pobyt (ulice, č. p., místo):

Nezúčastněná osoba:

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Telefon:

Trvalý pobyt (ulice, č. p., místo):

Pokud byla na místě přítomna, pokud ne tak důvod:

.....

.....
Svědci incidentu (jméno, příjmení, datum narození, bydliště, telefon):

.....
.....
Násilná osoba obývá společné obydlí s ohroženou osobou: **ANO - NE^{*)}**

Forma páchaného násilí: **fyzické - psychické^{*)}**

Počet nezletilých osob žijících ve společném obydlí:

U těchto osob vypsát jméno, příjmení, datum narození

.....
.....
.....
Přítomnost nezletilých osob při útoku: **ANO - NE^{*)}**

Byly splněny podmínky pro vykazání násilné osoby? **ANO - NE^{*)}**

Když ANO tak **Odůvodnění vykazání:**

.....
Zpracoval:

(hodnostní označení, jméno, příjmení)

^{*)} Nehodící se škrtně.

Otázky SARA DN:

U všech položek následujících v této části v případě odpovědi ANO upřesnit.

Oddíl 1: Násilí ve vztahu k blízké osobě

Dopouští se násilná osoba závažného fyzického nebo sexuálního násilí:

ANO - NE - NEZJIŠTĚNO* (např. fyzické útoky a sexuální násilí, pokusy o ně, použití zbraní)

Vyhrožuje závažným násilím, sděluje své násilné úmysly:

ANO - NE - NEZJIŠTĚNO* (např. vyjadřuje vražedné nebo agresivní myšlenky, plány, ničí oblíbené věci ohrožené osoby)

Dochází ke stupňování fyz. nebo sex. násilí nebo výhrůžek a úmyslů ze strany

násilné osoby: ANO – NE - NEZJIŠTĚNO * (např. zvyšuje se krutost, četnost nebo různorodost násilných činů, výhrůžek nebo úmyslů)

Porušuje násilná osoba příkazy soudu a jiná nařízení: ANO – NE - NEZJIŠTĚNO*

(např. podmínky kauce, zkušební doby, podmíněčného propuštění, trestu zákazu pobytu, společenské záruky, probace apod.)

Má násilná osoba názory a postoje, které schvalují násilí: ANO- NE -NEZJIŠTĚNO*

(vyznává a omlouvá zneužívání moci a různé formy násilí, trpí chorobnou žárlivostí, má potřebu ovládat blízké osoby, zlehčuje nebo popírá domácí násilí)

Oddíl 2: Obecné sklony násilné osoby k násilí

Dopouští se násilná osoba obecné kriminality: ANO – NE - NEZJIŠTĚNO*

(jedná násilná osoba antisociálně na veřejnosti (tj. mimo domácí násilí), existují informace o takovém chování, je držitelem zbraně)

Jsou informace o problémech v předchozích vztazích: ANO – NE - NEZJIŠTĚNO*

(měla násilná osoba problém vytvořit a udržet dlouhodobý důvěrný vztah (opakované opouštění partnera, násilí ve vztahu)

Má násilná osoba pracovní nebo finanční problémy: ANO – NE - NEZJIŠTĚNO*

(např. je dlouhodobě bez zaměstnání, často mění zaměstnání, má výrazné finanční obtíže)

Má násilná osoba problémy s toxikomanii a jinými závislostmi:

ANO - NE - NEZJIŠTĚNO*) (např. problémy spojené s užíváním nelegálních drog, alkoholu nebo předepsaných léků, s hráčskou závislostí např. na automatech)

Má násilná osoba problémy v oblasti duševního zdraví: ANO - NE - NEZJIŠTĚNO*

(např. evidentní známky narušení kontaktu s realitou, extrémní chování vybočující mimo normu)

Oddíl 3 : Zranitelnost ohrožené osoby

Chová se ohrožená osoba rozporuplně ve vztahu k násilné osobě:

ANO - NE - NEZJIŠTĚNO *) (přestože se chce od násilné osoby odpoutat, udržuje s ní pravidelné nebo nepravidelné kontakty, popírá a omlouvá akce násilníka, svaluje vinu na sebe)

Má z násilné osoby extrémní strach: ANO - NE - NEZJIŠTĚNO*

(tzn. hladina strachu výrazně ovlivňuje její sebeobranné chování, strach ohroženou osobu traumatizuje a ochromuje její jednání)

Má ohrožená osoba problém se zajištěním svého bezpečí: ANO - NE -

NEZJIŠTĚNO*) (riziko je velké, pokud ohrožená osoba nemá znalost o tom, kde a jak hledat pomoc, není schopna zajistit své bezpečí, nezná svá práva, má malé nebo žádné kontakty s přáteli a s původní rodinou)

Existují objektivní překážky, které brání zajištění bezpečí pro ohroženou osobu

(nejenom v místě bydliště, ale i v zaměstnání): ANO - NE - NEZJIŠTĚNO*

(tato místa nezaručují bezpečí, chybí podpora od jiných osob, zdroje pomoci nejsou rychle a lehce dosažitelné, existuje problém s dopravní obslužností)

Má ohrožená osoba závažné osobní problémy: ANO - NE - NEZJIŠTĚNO*

(např. problémy se zaměstnáním, s financemi, problémy právního rázu, mentální problémy, problémy s užíváním návykových látek)

Byly splněny podmínky pro vykazání násilné osoby? **ANO - NE***)

Když ANO tak **Odůvodnění vykazání:**

Zpracoval:

(hodnostní označení, jméno, příjmení)

*) Nehodící se škrtně.

Příloha D – Potvrzení o vykázání

Č. j.

.....
Počet listů: 2

... Výtisk č.:

Potvrzení o vykázání

Příslušník Policie České republiky (dále jen „policista“)
dne v hod. využil svého oprávnění podle § 44 zák. č. 273/2008
Sb., o Policii České republiky (dále jen „zákon o Policii České republiky“) a

vykázal

pana(i)

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Státní příslušnost: Telefon:

Trvalý pobyt (ulice, č. p., místo):
ze společného obydlí:

které obývá s ohroženou osobou - osobami (uvést jméno a příjmení, datum
narození, trvalý pobyt):

.....
.....
.....
.....

jakož i z jeho bezprostředního okolí:

**na dobu 10 dnů. Vykázaná osoba se po dobu 10 dnů musí zdržet vstupu
do prostoru vymezeného policistou a zdržet se styku a navazování
kontaktů s ohroženou osobou.**

Vykázání **bylo - nebylo**^{*} provedeno za přítomnosti nezúčastněné osoby.

Když nebylo tak z důvodu:

.....
(otisk kulatého razítka bez státního znaku)
podpis)

Zpracoval:
(hodnostní označení, jméno, příjmení,

Poznámky (námitky vykázané osoby proti vykázání):

Na základě ustanovení § 45 odst. 1 písm. d) zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, byla vykázaná osoba **vyzvána k vydání všech klíčů** od společného obydlí, z něhož byla vykázána. Na základě této výzvy vykázaná osoba klíče **vydala - nevydala^{*)}**.

Když vydala, tak specifikace klíčů – typ, barva, popis, markanty:

Když nevydala, tak důvody nevydání:

Neuposlechnutím výzvy k vydání klíčů se vykázaná osoba může dopustit přestupku podle § 47 odst. 1 písm. a) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

Vydání klíčů: dne..... v hod.

Klíče vydal(a)
(jméno, příjmení, podpis)

Klíče převzal(a)
(hodnostní označení, jméno, příjmení, OEČ, podpis)

Vrácení – předání^{*)} klíčů: dne v hod.

Klíče vrátil(a)
(hodnostní označení, jméno, příjmení, OEČ, podpis)

Klíče převzal(a)
(jméno, příjmení, podpis)

Rozdělovník:

Výtisk č. 1: Spis

Výtisk č. 2: Vykázaná osoba:**převzala - nepřevzala - odmítla podepsat^{*)}**

Když nepřevzala nebo odmítla podepsat, tak z důvodu:

.....
(převzala, datum, čas, podpis)

Výtisk č. 3: Ohrožená osoba:**převzala - nepřevzala - odmítla podepsat^{*)}**
Když nepřevzala nebo odmítla podepsat, tak z důvodu:

.....
(převzala, datum, čas, podpis)

^{*)} Nehodící se škrtněte.

POUČENÍ VYKÁZANÉ OSOBY
dle ustanovení § 44 až 47 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

Jakožto vykázanou osobu Vás poučuji ve smyslu ust. § 44 zákona č. 273/2008 Sb. o tom, že:

- **jste byl(a) v souladu** s § 44 odst. 1 cit. zákona vykázan(a) ze společného obydlí obývaného s ohroženou osobou, jakož i z bezprostředního okolí společného obydlí stanoveného v potvrzení o vykázaní. Vykázání je účinné od okamžiku, kdy vám bylo sděleno. Vykázán(a) můžete být i ve vaší nepřítomnosti;
- vykázaní bylo provedeno bez ohledu na stanovisko ohrožené osoby.
- vykázaní bude trvat po dobu 10 dnů ode dne jeho provedení, přičemž tuto dobu nelze zkrátit ani se souhlasem ohrožené osoby;
- v případě podání návrhu na předběžné opatření podle § 76b zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění zákona pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), v průběhu vykázaní, doba vykázaní se prodlužuje do dne nabytí právní moci rozhodnutí soudu o tomto návrhu.

Jste povinen/povinna (dle § 45 odst. 1 písm. a) až d) cit. zákona):

- opustit neprodleně prostor vymezený policistou v potvrzení o vykázaní,
- zdržet se vstupu do prostoru vymezeném v potvrzení o vykázaní,
- zdržet se styku a navazování kontaktu s ohroženou osobou,
- vydat policistovi na jeho výzvu všechny klíče od společného obydlí, které držíte.

Máte právo (dle ust. § 45 odst. 2 písm. a) až d) cit. zákona):

- vzít si ze společného obydlí před jeho opuštěním věci sloužící vaší osobní potřebě (např. hygienické potřeby, běžné oděvní součásti, léky a zdravotní pomůcky, které užíváte, mobilní telefon), osobní cennosti a osobní doklady;
- vzít si v průběhu vykázaní ze společného obydlí věci sloužící vaší osobní potřebě, osobní cennosti a osobní doklady a věci nezbytné pro vaše podnikání nebo pro výkon povolání. Toto právo můžete uplatnit jedenkrát a pouze v přítomnosti policisty, a to po předchozí dohodě na adrese uvedené v potvrzení o vykázaní.
 - ověřit si provedení vykázaní na čísle tísňového volání 158.
- vyzvednout si kopii úředního záznamu o vykázaní u příslušného útvaru policie, přičemž úřední záznam o vykázaní bude vyhotoven do 24 hodin od vstupu policisty do společného obydlí.

Dále Vás poučuji o tom, že:

Podle ust. § 44 odst. 5 můžete podat proti vykázaní příslušnému krajskému ředitelství námítky, a to ústně na místě nebo písemně na adresu uvedenou v potvrzení o vykázaní do 3 dnů ode dne převzetí potvrzení o vykázaní. Vaše námítky budou bez zbytečného odkladu přezkoumány a o výsledku budete vyrozuměni.

Neuposlechnutím shora uvedených povinností se můžete dopustit přestupku podle § 47 odst. 1 písm. a) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů; pokud se dopustíte závažného nebo opakovaného jednání, abyste zmařil(a) vykázaní, můžete se dopustit trestného činu podle § 337 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

Po uplynutí lhůty 10 dnů si na policejní služebně (adresa a telefonický kontakt uvedeny výše) můžete vyzvednout klíče, které jste policistovi předal(a) dle § 45 odst. 1 písm. d). Klíče vám budou vydány za předpokladu, že nebyl podán návrh na vydání předběžného opatření podle § 76b občanského soudního řádu.

Prohlašuji, že jsem shora uvedenému poučení porozuměl(a), což stvrzuji svým podpisem:

Poučení provedl(a) :
Jméno, příjmení a podpis vykázané osoby
Hodnostní označení, jméno, příjmení a podpis policisty

Příloha F – Poučení ohrožené osoby

POUČENÍ OHROŽENÉ OSOBY dle ustanovení § 44 až 47 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

Jako osobu ohroženou Vás poučuji ve smyslu ust. § 44 zákona č. 273/2008 Sb. o tom, že:

- došlo k vykázání osoby uvedené v potvrzení o vykázání z obydlí, které obýval(a) společně s vámi, jakož i z jeho bezprostředního okolí vymezeného v potvrzení o vykázání;
- toto vykázání je účinné od okamžiku, kdy bylo provedeno, přičemž k vykázání není nutný Váš souhlas.

Vykázaná osoba je povinna (dle ust. § 45 odst. 1 písm. a) až d) cit. zákona):

- opustit neprodleně prostor vymezený policistou v potvrzení o vykázání,
- zdržet se po dobu vykázání vstupu do prostoru vymezeném v potvrzení o vykázání,
- zdržet se po dobu vykázání styku a navazování kontaktu s vámi,
- vydat policistovi na jeho výzvu všechny klíče od společného obydlí ve svém držení,
V případě **porušení podmínek vykázání** ze strany vykázané osoby neprodleně **informujte Policii České republiky** prostřednictvím tísňové linky 158.

Vykázaná osoba má právo (dle ust. § 45 odst. 2 písm. a) až b) a § 44 odst. 5 cit. zákona):

- vzít si ze společného obydlí před jeho opuštěním věci sloužící její osobní potřebě (např. hygienické potřeby, běžné oděvní součásti, léky a zdravotní pomůcky, které užívá, mobilní telefon), osobní cennosti a osobní doklady;
- vzít si v průběhu vykázání ze společného obydlí věci sloužící osobní potřebě, osobní cennosti a osobní doklady a věci nezbytné pro vaše podnikání nebo pro výkon povolání. Toto právo může uplatnit jedenkrát a pouze v přítomnosti policisty, a to po předchozí dohodě, přičemž o termínu, kdy k převzetí věcí osobou vykázanou dojde, budete předem informován(a);
- podat proti vykázání námítky, které budou přezkoumány příslušným krajským ředitelstvím Policie České republiky.

Vaším právem je:

- podle ust. § 45 odst. 2 písm. d) cit. zákona si můžete u příslušného útvaru policie vyzvednout kopii úředního záznamu o vykázání, přičemž úřední záznam o vykázání bude vyhotoven do 24 hodin od vstupu policisty do společného obydlí
- ve smyslu § 76b zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, podat u příslušného okresního soudu návrh na vydání předběžného opatření spočívajícího v prodloužení vykázání. Podáním návrhu v průběhu vykázání provedeného policistou se zákonná 10denní lhůta prodloužuje až do pravomocného rozhodnutí soudu o vašem návrhu. Předběžné opatření soudu trvá 1 měsíc ode dne následujícího po dni, v němž uplynula zákonná 10 denní lhůta, a bude-li před ukončením této doby zahájeno řízení ve věci samé, může předseda senátu na váš návrh rozhodnout o prodloužení doby trvání předběžného opatření, a to až na dobu 1 roku. V této souvislosti vás žádáme, abyste informoval(a) Policii České republiky o tom, že jste v průběhu policejního vykázání podal(a) u soudu návrh na vydání předběžného opatření, popř. o výsledku rozhodnutí soudu.

Dále vás poučuji o tom, že:

- o vykázání bude informováno intervenční centrum poskytující psychologické, sociální a právní služby. Toto intervenční centrum vás bude do 48 hodin od doručení podnětu od Policie České republiky kontaktovat s nabídkou služeb. V případě potřeby se můžete obrátit i na jiné instituce, které poskytují psychologické, sociální a další služby v oblasti pomoci obětem domácího násilí. Za tímto účelem vám jsou předány kontakty na instituce v místě bydliště a kontakty na linky s nepřetržitým provozem.
- případným uvedením nepravdivých skutečností se můžete dopustit trestného činu poškozování cizích práv podle § 181, pomluvy podle § 184 a křivého obvinění podle § 345 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, případně přestupku proti občanskému soužití dle § 49 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.
- v době trvání vykázání bude provedena kontrola jeho dodržování ze strany vykázané osoby. V této souvislosti vás žádáme o poskytnutí součinnosti policistům provádějícím tuto

kontrolu.

Prohlašuji, že jsem shora uvedenému poučení porozuměl(a), což stvrzuji svým podpisem:

.....

. Jméno, příjmení a podpis **ohrožené osoby**

Poučení provedl(a):

.....

Hodnostní označení, jméno, příjmení a podpis policisty

Příloha G – Instituce poskytující pomoc obětem domácího násilí

INSTITUCE POSKYTUJÍCÍ POMOC OBĚTEM DOMÁCÍHO NÁSILÍ

DONA linka, pomoc obětem domácího násilí, informace	nonstop tel. 251 511 313
Bílý kruh bezpečí, pomoc obětem trestných činů	nonstop tel. 257 317 110
Linka důvěry RIAPS	nonstop tel. 222 580 697
Centrum krizové intervence	nonstop tel. 284 016 666
ROSA, centrum pro týrané a osamělé ženy	tel. 241 432 466 602 246 102
Pro Fem o.p.s., telefonická právní poradna a právní zastupování pro osoby ohrožené domácím násilím	tel. 224 910 744 jen úterý 9.00 – 11.00 hod. středa 18.30 – 20.30
ACORUS	nonstop tel. 283 892 772
SPONDEA Brno	nonstop tel. 541 235 511 739 078 078
Linky důvěry v místě	
Krizová centra v místě	
Intervenční centrum v místě	
Azylové domy	kontakt poskytne příslušný sociální odbor dle místa bydliště a DONA linka
Poradny pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy v místě	
Orgán sociálně právní ochrany dětí (OSPOD) v místě	
Policie ČR	nonstop tel. 158
Městská/obecní policie, oddělení přestupků městského/obecního úřadu apod.	
Zdravotnická záchranná služba	nonstop tel. 155
Tísňové volání	nonstop tel. 112
Zdravotnická zařízení	

Příloha H - Úřední záznam o provedení kontroly dodržování povinností
vyplývajících z vykázání

Č. j.

**Úřední záznam
o provedení kontroly dodržování povinností vyplývajících
z vykázání**

Dne v hod. provedla hlídka

Ve složení:.....

podle § 47 odst. 4 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky,

kontrolu dodržování povinností vyplývajících z vykázání

vydaného dnepod číslem jednacím

Další významné skutečnosti a poznámky k průběhu kontroly:.....

.....

.....

Výsledek kontroly:

Přítomnost vykázané osoby ve společném obydlí: **ANO - NE^{*)}**

Přítomnost ohrožené osoby ve společném obydlí: **ANO - NE^{*)}**

Přítomnost dětí ve společném obydlí: **ANO - NE^{*)}**

Zjištěno porušení zákazu styku nebo navazování kontaktu s ohroženou osobou
ANO - NE^{*)}

Pokud ANO,

jaké:.....

.....

.....

Přijaté opatření v případě zjištění nedodržování vykázání nebo zákazu styku
nebo navazování kontaktu s ohroženou osobou ze strany osoby vykázané:

.....

.....

Záznam vyhotovil:

(hodnostní označení, jméno, příjmení, OEČ, podpis)

^{*)} Nehodící se škrtně

Příloha I – Úřední záznam o vykázání

Č. j.

Počet listů:

.....Výtisk č.:

Úřední záznam o vykázání

Dne v hod. využil příslušník Policie České republiky
.....svého oprávnění a podle § 44 zákona č.
273/2008 Sb., o Policii České republiky a

vykázal

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Státní příslušnost:

Telefon:.....

Trvalý pobyt (ulice, č. p.,
místo):.....

Adresa pro doručování (ulice, č. p., místo, PSČ):

ze společného obydlí:

.....

které obývá s ohroženou osobou:

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Telefon:.....

Trvalý pobyt (ulice, č. p.,
místo):.....

jakož i z jeho bezprostředního

okolí.....

.....

na dobu 10 dnů.

Vztah násilné a ohrožené

osoby:.....

Počet nezletilých osob žijících ve společném obydlí:

.....

Pokud zde tyto osoby žijí, tak vypsát jméno, příjmení, datum narození, trvalý
pobyt (ulice, č.p., místo):

.....

.....

.....

Odůvodnění vykazání:

Zpracoval:
(hodnostní označení, jméno, příjmení, OEČ, podpis)

Rozdělovník:

Výtisk č. 1 - vykázaná osoba (pokud si záznam vyzvedne na útvaru policie – nedoručuje se)

Výtisk č. 2 - místně příslušné Intervenční centrum

Výtisk č. 3 - místně příslušný soud, který bude rozhodovat v případě
podání návrhu na předběžné opatření

Výtisk č. 4 - místně příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí
(pokud žije ve společném obydlí nezletilá osoba)

Výtisk č. 5 – spis

